

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ TARİH KONULARI
KAZANIMLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE TARİHİ
HİKÂYELERİN KULLANIMI**

**Yücel Özkan
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul - 2014

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ TARİH KONULARI
KAZANIMLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE TARİHİ
HİKÂYELERİN KULLANIMI**

**Yücel Özkan
(Yüksek Lisans Tezi)**

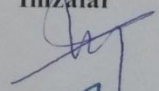
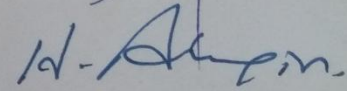
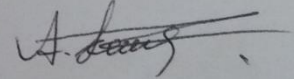
**Danışman
Doç. Dr. Ali Yılmaz**

İstanbul – 2014

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2014**

ONAY

Yücel ÖZKAN tarafından hazırlanan "SOSYAL BİLGİLER DERSİ TARİH KONULARI KAZANIMLARINI GERÇEKLEŞTİRMEDE TARİHİ HİKAYELERİN KULLANIMI" başlıklı çalışma, 24/12/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmzalar
TEZ DANIŞMANI	Doç. Dr. Ali YILMAZ	
JÜRİ ÜYESİ	Doç. Dr. Hamza AKENGİN	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr. Ahmet KATILMIŞ	

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİ TARİH KONULARI KAZANIMLARINI GERÇEKLEŞTİRMEDE TARİHİ HİKÂYELERİN KULLANIMI

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarını Gerçekleştirmede Tarihi Hikâyelerin Kullanımı incelenmiştir. Araştırma İstanbul ili, Anadolu yakasındaki bir ortaokulun 7. sınıfında bulunan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilere araştırma başlangıcında kişisel bilgilerini elde edebilmek amacıyla kişisel bilgi formu, akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Deney ve kontrol olmak üzere iki grup halinde sürdürölen araştırmada, başlangıçta sunulan akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği ön test olarak ele alınmıştır. Deney grubu öğrencilerine anlatılan ilgili konu, kontrol grubu öğrencilerinden farklı olarak tarihi hikâyelerle desteklenmiştir. Son olarak başlangıçta uygulanan akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler tutum ölçeği yeniden son test olarak uygulanmıştır.

Öğrencilere uygulanan ön test ve son test sonuçları Bilgisayar ve İstatistik programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, öğrencilere Sosyal Bilgiler dersi tarih konuları öğretiminde kullanılabilcek öğretim materyalleri hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Hikâyeler, Sosyal Bilgiler Dersi, Öğretim materyali

ABSTRACT

THE USE OF HISTORICAL STORYELLING IN THE REALIZATION OF LEARNING OUTCOMES OF HISTORY SUBJECTS WITHIN THE SOCIAL STUDIES COURSE

This study investigates the use of historical storytelling in the realization of learning outcomes pertaining to history subjects within the social studies course. The research has been conducted on 7th grade students of a middle school found in the Asian side of the province of Istanbul.

At the beginning of the study, a personal information form has been applied to the students in order to collect personal data, followed by an academic success test and a social studies course attitude scale. The research, which involved the use of one experimental and one control group, had the latter two tests used as pre-test scores. During the course of history subjects, the experimental group had in-class activities supported by sessions of historical storytelling. Lastly, the same academic success test and social studies attitude scale have been applied to both groups once again and the data were used as post-test scores this time.

Pre-test and post-test scores of both groups have been analyzed with Computer and Statistics analysis software. Recommendations have been made based on analysis results, about which instructional materials teachers can employ during history classes within the social studies course.

Keywords: Historical storytelling, Social Studies Course, Instructional materials

ÖNSÖZ

“İnsanların mutluluğu; beslenme, barınma, giyinme gibi temel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ölçüsünde sağlanabilmektedir. Bunun için de kişilerin bireysel imkanlarının iyi olması yeterli olmamakta, içinde buldukları toplumun da ekonomik düzeyinin iyi olması gerekmektedir.”

Günümüz insanı büyük çoğunlukla maalesef yukarıdaki düşünceyi benimseyip, elindeki ile yetinmeyip, büyük bir gayretle hep daha iyiye ulaşmayı temel gaye edinmiştir.

Bu gayesine de ulaşmıştır. Her geçen gün daha iyi şartlara sahip olmuştur. Ancak mutluluk denen kavrama ulaşamamış, hep uzağında kalmıştır.

Bu uzakta kalmanın temel nedeni; mutluluğun sadece maddi alanlarda aranması, manevi – insani değerlerin göz ardı edilmesidir. İnsanlık bu değerleri de hatırlayıp, gereğini yaptığı zaman gerçek mutluluğa kavuşabilecektir.

Madde – mana arasındaki dengeyi kurma hedefini gerçekleştirecek olan insandır. İnsanı da bu yeterlilikte yetiştirecek olan eğitimidir. Sağlıklı bir eğitim sistemi sağlıklı fertlerin ve toplumun oluşumunu sağlayacaktır.

Eğitim sistemi içinde de sosyal bilimler bu hedefleri gerçekleştirmede alan itibarıyla daha etkilidir.

Konuya ülkemiz açısından baktığımızda da, Sosyal Bilgiler ve tarih öğretimi alanında istenilen sonuçlara ulaşamadığımız görülmektedir. Toplumun kökleriyle bağ kurmasını sağlayan, geçmişteki olumlu ve olumsuz olaylardan ders çıkararak günümüze ışık tutan tarih dersine gençlerimiz maalesef bir futbol maçı kadar ilgi göstermemektedirler. Bu

olumsuz sonuç gençlerimizin değil, tarih gibi aslında en ilgi çekici bir alanı onlara gerektiği gibi aktaramayan bizlerin suçudur diye düşünüyorum.

Bugüne kadar başaramamış olmak, bundan sonrası için ümitlerimizi kırmamalı, bir an önce toparlanıp sistemimizi gözden geçirip, gerekli önlemleri almalı, yöntemlerimizi belirlemeli ve uygulamaya geçmeliyiz. Yoksa toplumumuzdaki sıkıntılar daha da büyüyecek, içinden çıkılmaz hale gelecektir.

Bu düşüncelerden yola çıkarak, tarih öğretiminde bir materyal olarak tarihi hikâye ve anekdotların aktif olarak kullanılması amaçlara ulaşmada olumlu katkı sağlar ümidiyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmam sırasında her türlü desteği veren, rehberlik eden değerli danışman hocam Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Ali YILMAZ' a, materyal temininde yardımcı olan Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hamza AKENGİN'e, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ahmet KATILMIŞ'a ve teknik desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü Araştırma Görevlisi Muhammed DAĞLI' ya şükranlarımı ifade etmek isterim.

Ayrıca kendilerine ayırmam gereken zamanın bir bölümünü bu çalışmama ayırmamı anlayışla karşılayan ve her türlü desteği veren eşim Yeşim ÖZKAN 'a, oğlum Burak ÖZKAN' a ve kızım Zeynep ÖZKAN' a da teşekkür borçluyum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	IX
BÖLÜM I.....	12
GİRİŞ	12
1.1. Problem	12
1.2. Amaç	13
1.3. Önem.....	17
1.4. Sınırlılıklar	18
1.5. Sayıtlar	18
1.6. Tanımlar ve Kısaltmalar.....	19
BÖLÜM II	20
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	20
2.1. Sosyal Bilgiler Dersi	20
2.2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılan Araçlar	23
2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç Kullanmanın Faydaları	24
2.4. Sosyal Bilgiler ve Edebiyat ilişkisi	25
2.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Edebi Ürün Kullanımı.....	27
2.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Edebi Ürünler	27

2.7. Hikâyelerin Öğretim Aracı Olarak Kullanılması	28
2.8. Hikâyelerin Taşınması Gereken Özellikler	33
2.9. Yöntem ve Teknik açısından Hikâyelerin Kullanılması	37
2.10. Hikâyelerde Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler	46
2.11. İlgili Araştırmalar	47
BÖLÜM III	50
YÖNTEM	50
3.1. Araştırma Modeli	50
3.2. Çalışma Grubu	52
3.3. Veri Toplama Araçları	54
BÖLÜM IV	61
BULGULAR VE YORUM	61
BÖLÜM V	77
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	77
5.1. Sonuçlar	77
5.2. Öneriler	80
KAYNAKÇA	82
EKLER	88
EK-I DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ	89
EK-II KİŞİSEL BİLGİ FORMU	91
EK-III SOSYAL BİLGİLER DERSİ “TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK” ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ	92
EK-IV MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN TALEBİ VE ONAYI	96
EK-V ÇALIŞMA TAKVİMİ	98
EK-VI ANEKİTOD ÖRNEKLERİ	99

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Öğretmen merkezli eğitimin son bulmaya yüz tuttuğu günümüzde, Milli Eğitim Bakanlığı büyük bir değişim ve ilerleme ile yapılandırmacı eğitimi ön plana çıkarmıştır. Öğrenci profili, ezberleyen ve bilgileri doğrudan öğretmen tarafından alan bir durumdan kurtarılmak istenmiştir. Bu nedenle, araştıran, keşfeden ve kavrama yetisinin daha kolay oluşabileceği, öğrenci merkezli bir öğretim yöntemi uygulanmaya başlamıştır.

Sosyal Bilgiler dersinde, özellikle tarih konularının öğretiminde de öğretmen merkezli eğitimin yanı sıra öğrenci merkezli eğitimi baz almak daha etkili sonuçlara yol açacaktır (Köstüklü, 2006:35). Uygulamaya konulan yeni öğretim yaklaşımının bazı öğretmenler tarafından anlaşılabilmesi ve uygulanmıyor olması, Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde ve kalıcılığında engel oluşturmaktadır. Derslerde kullanılan materyallerin, sadece Sosyal Bilgiler ders kitabı olması, öğretmen merkezli anlayışın hala devam ettiğinin bir göstergesi olmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretiminde eski yöntemlerin kullanılması bazı olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bunların en başında gelenler bir tanesi farklı materyallerden yararlanmama durumudur. Farklı materyal türlerinin önemli bir kısmını ise edebi ürünler oluşturmaktadır. Özellikle Sosyal Bilgiler de tarih konularının daha etkili ve kalıcı bir şekilde öğrencilere aktarılmasını sağlayan edebi ürün olan “Tarihi Hikâyeler” ise bu durumun başını çekmektedir.

İlköğretim çağı öğrenciler açısından kritik bir dönemi teşkil etmektedir. Bu kritik evrelerinde, öğrencilerin bilgiyi kullanmaları ve kalıcı hale getirmelerinde geleneksel eğitim yöntemlerinin yetersiz kaldığı birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Çiftçi, 2011:2). Bu bilgiler doğrultusunda, Sosyal Bilgiler öğretimi için birçok

araştırmada etkili bir yöntem olduğu ortaya konmuş olan tarihi hikâyelerin ğretim materyali olarak kullanılması gereklilik haline gelmiştir.

Öztürk (2003:36) alışmasında, edebiyatla eğitim arasında yadsınamaz derecede yüksek bir ilişkinin varlığından söz etmiştir. Edebi rnlerin, ğretim açısından, öğrencilere farklı beceri ve yetenekler kazandırdığını belirtmiştir. Ayrıca, edebi ürünlerin, akademik başarı seviyesini yukarı çıkarmakla yetinmeyip, öğrencilerin duyuşsal davranışlarının da gelişmesine katkıda bulunacağını vurgulamıştır.

Tarihi hikâyelerin, öğrencilerin bazı kavramları anlaşılmasında da etkisi büyüktür (Argunşah, 1990:384). Ayrıca kalıcılık açısından çarpıcı örneklerden bir tanesini Tunçay (2000:5), “Romancının kötü bir oyun oynaması çok daha önemli, çünkü ortaokulda okuduğu tarihi herkes unutuyor, ama romanda okuduğu taş gibi sağlam kalıyor” diyerek vermiştir (akt. Çiftçi, 2011:3).

Tüm bu noktalardan hareketle; Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarını Gerçekleştirmede Tarihi Hikâyelerin Kullanımı’ nın ilgili kazanımların gerçekleştirilmesini ve öğrencilerin derse karşı tutumlarını nasıl etkilediği bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

MEB’in uygulamaya koymuş olduğu yeni ğretim programları ile, Sosyal Bilgiler dersine yönelik belirlenmiş olan kazanımlar da ortaya konmuştur. Bu kazanımlardan bazıları, öğrencilerin tarihsel bilgileri anlamlandırabilmeleri, soyut kavramları algılayabilmeleri, tarihi olaylarda yer-zaman ve sebep-sonuç ilişkilendirmelerini yapabilmeleri ve düşünme becerilerini geliştirebilmeleri olarak söylenebilir. Bu kazanımların daha hızlı ve etkili bir Şekilde gerçekleştirilebilmesi için, uygulamaya konulmuş olan ğrenci merkezli yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler dersine ait tarihi konularda bu kazanımların öğrencilere aktarılabilmesi için ek materyallerden yararlanılabilir. Etkili bir öğretme materyali olan tarihi hikâyelerin kullanılması, bu kazanımların elde edilebilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın temel amacını da, tarih konularının öğretiminde tarihi hikâyeleri kullanmanın öğrencilerin akademik başarısı ve derse karşı tutumlarına etkisini incelemek oluşturmaktadır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere de cevap aranacaktır.

1.2.1 Alt Problemler

- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ön test akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi son test akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında testlere göre (ön test- son test) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır ?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında testlere göre (ön test- son test) istatistiksel olarak anlamlı bir fark mıdır?

- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ön test akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında cinsiyete göre (erkek - kız) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi son test akademik başarı puanlarının ortalamaları arasında cinsiyete göre (erkek - kız) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği ön test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney-kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği son test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney-kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği puanlarının ortalamaları arasında testlere göre (ön test – son test) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği puanlarının ortalamaları arasında testlere göre (ön test – son test) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi

Tutum Ölçeği ön test puanlarının ortalamaları arasında cinsiyete göre (erkek – kız) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği son test puanlarının ortalamaları arasında cinsiyete göre (erkek – kız) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin ön test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin son test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait “Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin ön test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait “Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin son test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğine ait “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin ön test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğine ait “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin son test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’ne ait “Sosyal Bilgiler Sevgisi” alt boyutuna ilişkin ön test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile bu ya materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’ne ait “Sosyal Bilgiler Sevgisi” alt boyutuna ilişkin son test puanlarının ortalamaları arasında gruplara göre (deney – kontrol) istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Önem

Tarihi hikâyelerin, Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki etkililiğini araştırmanın önemli sebepleri mevcuttur. Bu sebeplerden bir tanesi olarak Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin, etkili olduğu bir kaç defa ortaya konmuş olan bu edebi türün öğretim materyali olarak gerektiği kadar kullanılmıyor olması gösterilebilir. Bu durumdan

kaynaklı olarak, öğrencilerin bilgiye daha hızlı ve daha kalıcı bir şekilde ulaşabilecekleri yollar engellenmiş olmaktadır.

Öğretmenlerin bu konuda daha bilinçli hale gelmeleri için ve derslerde tarihi hikâyelerden gerektiği kadar faydalanabilmeleri için bu çalışmanın yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca öğrencilerin daha aktif, hızlı ve kalıcı bilgiye ulaşmasındaki engellerin kalkmasına bir nebze olsun fayda sağlayacağı için önemli olduğu görülmektedir.

Bu çalışma Sosyal Bilgiler alanındaki var olan, yetersiz materyal kullanımı problemini ortadan kaldıracığı düşüncesiyle tarihi hikâyelerin bir öğretim materyali olarak Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılması gerekli görülmüştür.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma, 2013-2014 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, İstanbul Anadolu yakasındaki bir ortaokulun 7. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, 7.Sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan “Türk Tarihinde Yolculuk ” ünitesi ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, uygulama süresi olan 8 hafta (24 ders saati) ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, veri toplama aracı olarak kullanılan akademik başarı testi, motivasyon ölçeği ve materyal olarak kullanılan tarihi hikâyeler ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

- Deney ve kontrol grubu öğrencileri, çalışma esnasında uygulanan testleri samimi bir şekilde cevaplandırmışlardır.
- Deney ve kontrol grubu öğrencileri aynı ölçüde güdülenmişlerdir.

1.6. Tanımlar ve Kısaltmalar

1.6.1. Tanımlar

Tarihi hikâye: Hoffman'a göre "Konusu, tarihi kişiler ve olaylarla ilgili olan" hikâyedir. (Ata, 2000:161).

1.6.2. Kısaltmalar

Akt. : Aktaran

Çev. : Çeviren

D : Ayırt Etme

Q : Madde Güçlük İndeksi

F : Frekans

% : Yüzde

İ.Ö.O. : İlköğretim Okulu

K.T. : Kareler Toplamı

K.O. : Kareler Ortalaması

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N : Öğrenci Sayısı

P : Anlamlılık düzeyi

Ö.S.K.Y.D.D. : Ön test-Son test Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desen

S: Standart Sapma

T.T.K.B. : Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

Vb. : Ve benzeri

Vd. : Ve Diğerleri

— : Aritmetik Ortalama

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler Dersi

2.1.1 Sosyal Bilgilerin Tanımı

Eğitim kurumlarının günümüzdeki üstlendiği görevler çok büyük önem arz etmektedir. Bu görevlerden bir tanesi olan etkin ve üretken bir vatandaş yetiştirmek, önem olarak şüphesiz üst sıralarda yer almaktadır. Bireyin içinde bulunduğu toplumla entegre olabilmesi, bireyin o toplumun kültürünü, tarihini, sosyolojik yapısını bilmesiyle doğru orantılıdır. Bu görevi gerçekleştirecek olan kurumların başında ise eğitim kurumları yer almaktadır.

Eğitim kurumlarında bu bilgi ve becerilerin kazanım olarak aktarılması ilk olarak Sosyal Bilgiler dersi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin düşünme, karar verme ve duyuşsal becerilerinin ön plana çıktığı, ilköğretimin 4., 5., 6., ve 7. sınıflarında öğrencilere bu bilgi ve becerileri kazandırmak Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ele alınmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda Öztürk ve Dilek (2002) Sosyal Bilgileri; ilköğretim okullarında bilinçli ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden yararlanılarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir alan olarak tanımlamışlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2004 yılında taslak çalışmasında Sosyal Bilgileri, bireyin sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında ele alan, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesi amacıyla disiplinler arası öğretim anlayışından meydana gelmiş bir ilköğretim dersi olarak tanımlamıştır (MEB, 2004: 95).

Bu tanımlar neticesinde Sosyal Bilgiler dersinin önem ve gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretiminin çok ciddi ve zor bir görev olduğu görölmektedir.

2.1.2 Sosyal Bilgiler Öğretimi

Türkiye, Dünya üzerinde olduğu gibi gelişim ve değişimlerden son yıllarda özellikle eğitim alanında önemli mesafeler almıştır. Buna rağmen istenilen seviyede gelişme kaydedilememiştir. Bu durum ise yenilenen öğretim programları ile aşılmaya çalışılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi de bu gelişim ve değişimden etkilenmektedir.

Günümüzde öğretmen merkezli, bireylerin kendilerine verilen bilgiyi olduğu gibi kabul etmelerinden ziyade, bu bilgileri kendi akıl süzgecinden geçirerek, yaşamsal faaliyetlerinde kullanması ve içselleştirilmesi istenmektedir. Bilgiyi sadece tüketen bir toplumdaki ziyade bilgiyi üretebilen ve kullanabilen bir toplum seviyesine ulaşılma istenmesi ile beraber Sosyal Bilgiler dersi de buna uygun olarak yapılandırılmıştır.

Her devletin kendi vatandaşları üzerinde hedeflediği temel ilkeler vardır. Bunlardan bir tanesi kuşkusuz, bilinçli, üretken, azimli, sosyal, vatandaşlık haklarına riayet eden, sorumluluklarının ve özgürlüklerinin farkında olabilen ve ona göre hayatını idame ettiren vatandaşlar yetiştirmektir. Bu tarz vatandaşların, devletin hedeflerine ulaşmasındaki önemli etkenlerden bir tanesi olduğunun farkındalığındaki bir devlet sayesinde, Sosyal Bilgiler dersinin önemi bir adım daha öne çıkmaktadır. Dolayısı ile ülkemizde de ilköğretim seviyesinden başlanarak bireylere bu özellikler kazandırılmaya çalışılmaktadır.

2005-2006 eğitim-öğretim yılı, eğitim açısından bir dönüm noktası olmuştur. MEB yapılandırmacı anlayışla ders programlarını yeniden düzenleme yoluna gitmiştir. Buna bağlı olarak eski Sosyal Bilgiler programı da kaldırılarak yeni programlar oluşturulmuştur.

Sosyal Bilgiler öğretim programında, yeni anlayış çerçevesinde, Talim Terbiye Kurulu tarafından aşağıdaki amaçlar belirlenmiştir (TTKB, 2004: 9);

- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
- Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
- Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
- Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
- Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
- Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
- Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, Sosyal Bilimler'in temel kavramlarından yararlanır.
- Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.
- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
- Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
- İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir

Genel olarak ele alındığında, öğrenciye kazandırılması gereken özellikle bilişsel ve duyuşsal olmak üzere çok yönlü hedefler olduğu görülmektedir. Bu noktalardan hareketle, Sosyal Bilgiler öğretimi, bireyin, toplumsallaşması, demokratikleşmesi, insan haklarını içselleştirmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir.

2.2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kullanılan Araçlar

Sosyal Bilgiler dersinin kazanımları doğrultusunda birden fazla araç kullanılabilir. Aşağıda ders kapsamında verilmesi hedeflenen kazanımlara uygun olarak bazı araçlar belirtilmiştir (Yüksel, 2006);

- **Yazılı kaynak materyaller;** ders kitapları, gazeteler, sağlanmış önemli sözler, dokümanlar, günlükler ve dergilerdeki makaleler vb.

- **Resimli kaynak materyaller;** fotoğraflar, grafikler, resimler, taslaklar, maskeler, pullar, haritalar, kartonlar.
- **Sözel kaynak materyaller;** şiirler, halk şiirleri, mitolojiler, öyküler, söyleşiler, her türlü müzik ve şarkıların sosyal bilgilerdeki kullanımı.
- **Fiziksel kaynak materyaller;** madalyalar, bozuk paralar, heykelcikler, mutfak eşyaları, silahlar, döviz, giysiler vb.
- **Sınıf dışı materyaller;** müze ziyaretleri, meydan savaşı yerleri, anıtlar vb.
- **Görsel – işitsel materyaller;** yazı tahtası, tepegöz asetatları, slâytlar, bantlar ve film şeritleri, video filmleri, bilgisayar ve dijital teknolojiler

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında çok sayıda araç bulunabileceği buradan da görülebilmektedir. Önemli olan ders kapsamında sunulacak olan konuya ve hedeflere uygun olarak doğru araçların seçilmesidir.

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç Kullanmanın Faydaları

Eğitimde araç kullanımı, öğrencilerin daha rahat öğrenmesini, öğretmenin ise daha etkili bir öğretme gerçekleştirebilmesini sağlamaktadır. Eğitim araç gereçlerinin kullanılmasında durumunda aşağıdaki kazanımların elde edilebileceği eğitimciler tarafından kabul edilegelen bir olgudur (Alkan ve d., 1987: 83-84);

- Araçlarla yapılan bir iletişim etkinliği yalnız başarıyı artırmakla kalmaz, olguların akılda uzun süre ve kapsamlı biçimde kalmasını sağlar.
- Araçlar ilgiyi uyandırır ve ilgiyi devam ettirirler.
- Kitabın verdiği monotonluğu ve sıkıntıyı dağıtır, sınıfa canlılık getirir.
- Öğrencilerin kelime dağarcığını geliştirir, daha çok okuma arzusu uyandırır.
- İnançları, görüşleri, tavırları, alışkanlıkları pekiştirir veya değiştirebilir.

- Öğrencilerin problem çözebilmelerine yardım eder.
- Doğru beceri kazandırmaya yardım eder.
- Gözlenmesi uzun zaman gerektiren olay ve olguları daha kısa süre içinde izlenebilir hale getirir.
- Anlamların karıştırılmasını önler.
- Öğrencilerin konuya etkin olarak katılmasını sağlar.
- Eğitimin verimini yükseltir.
- Eğitimde ekonomiklik sağlar.
- Yaşantıları zenginleştirir

Sosyal Bilgiler öğretiminde araç kullanımının öğrencilerin öğrenmelerinde kalıcılığı artırmasının yanı sıra derse olan ilgi canlı tutulabilir, bu sayede dersten zevk alan ve katılımcı bir rol üstlenen öğrenci profili oluşturulabilir (Taner, 2011:Sayfa:15).

2.4. Sosyal Bilgiler ve Edebiyat ilişkisi

Edebiyat temelli Sosyal Bilgiler öğretimini genel olarak, hikâye, roman, şiir gibi edebi eserlerin, Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşma noktasında, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının ve Sosyal Bilgiler öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılması olarak tanımlanabilir (Demir, 2011).

Edebiyat, insanın içsel ve dışsal etkileşimleri sonucunda oluşan duygu ve düşüncelerinin, söz ve yazıyla ifade edildiği bir sanat türüdür. Edebiyat eseri, insanı, bulunduğu çevresini ve çevresiyle gerçekleştirmiş olduğu yaşamsal faaliyetlerin tezahürünü ortaya koymaktadır. Edebiyat eserleri insanı, doğa sevgisiyle barışık bir şekilde iç dünyasını yumuşatarak; iyilik, dostluk, hoşgörü, affetme, işbirliği, dürüstlük gibi davranış ve tutumlarını belirleyen özelliklerini geliştirerek eğitmektedir (Kavcar, 1999'dan aktaran Öztürk ve Otluoğlu, 2003:36).

Sağlamer'in (1980: 168) yaptığı araştırma neticesinde, edebiyat ürünlerinin Sosyal Bilgiler'de birçok öğrenmelere yol açtıkları görülmüştür. Öğrenciler bu edebi ürünler sayesinde kendilerini başkaları ile karşılaştırabilme imkanına kavuşmaktadırlar. Değişik ülkelerdeki insanların yaşam şekilleri hakkında fikir sahibi olabilir, yeni kavramlar ve anlayışlar kazanabilir, okuma becerileri de gelişme gösterebilmektedir.

İnsanların edebi metinlerle kurduğu iletişim, daha çok duygu ve düşünce ağırlıklı olmaktadır. Bu durum, insanlarda bir duyarlık oluşmasına olanak sağlamaktadır. Kültürel açıdan zenginleşmeye imkan vermektedir (Sever, 1998:4).

Toplumların kültürel kimliklerinin üretilmesi noktasında, edebiyat olumlu bir etken rol üstlenmektedir (Çeri, 2000:25).

Edebiyat temelli Sosyal Bilgiler öğretimi edebi ürün, öğretim programı, yöntem- teknik ve öğretmen olmak üzere dört temel öge üzerine oturtulmuştur. Bu öğelerin kendi aralarındaki ilişki durumu öğretim açısından büyük önem arz etmektedir. Dolayısı ile bu dört temel öge özelliklerinden herhangi birisinin işlevi eksik olursa Sosyal Bilgiler öğretiminin de olumsuz yönde etkilenecektir.

Edebiyat temelli Sosyal Bilgiler öğretiminin en önemli yapı taşlarından birini kuşkusuz edebi ürünler oluşturmaktadır. Hikâye, roman, masal gibi edebi ürünlerinde, Sosyal Bilgiler öğretim sürecinde kullanılacak yazılı ve sözlü materyallerin taşınması gereken özellikleri barındırması gerekmektedir.

Bu bilgilerden hareketle, edebi ürünlerin öğrencilerin üzerinde önemli izler bırakabileceği ortaya konmuştur. Dolayısı ile Sosyal Bilgiler dersinin kazanımları ile ilgili olan edebi ürünlerin kullanılması gereklilik arz etmektedir. Tüm bu noktalardan yola çıkarak, Sosyal Bilgiler dersinde milli duygu ve tutumları yansıtan, kültürel değerlere önem veren, tarihi ve coğrafyası hakkında gerçekçi bilgiler veren edebi ürünlerden büyük ölçüde yararlanılmalıdır.

2.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Edebi Ürün Kullanımı

Tarih öğretiminde öğrencilere edebi ürünlerin aktarılması noktasında, Alman bilim adamı Erich Andreas üç basamaklı bir gelişimden bahsetmiştir. Bu basamakları yaş aralıklarına göre tanımlamaktadır. 3-8 yaş aralığında olan çocukların dönemini “Masal yaşı” olarak nitelendirirken, 8-12 yaş aralığında olan çocukların daha çok gerçeğe uygun konuları hikâye tarzında ele almak istediğini belirtmiştir (Baymur, 1964:25).

Ülkemizde yapılan bir araştırma neticesinde ise, çocukların 13-14 yaşlarında tarihi hikâyeleri severek okudukları elde edilmiştir (Oğuzkan, 1987:98).

Bu veriler ışığında, çocukların yaşlarının artması onları masal ve hikâye den uzaklaştırmamıştır. Masal ve hikâyenin özellikle tarih konularında gerçekçi verilere ve olaylara dayandırılması gerektiği vurgulanmıştır.

2.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Edebi Ürünler

Edebi ürünler yazılı ve sözlü olmak üzere iki ana başlık altında ele alınabilir. Bu doğrultuda, Sosyal Bilgiler öğretiminde yardımcı materyal olarak kullanılan yazılı edebi ürünler genel olarak şu şekilde ifade edilebilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2003:101-102).

- Efsaneler
- Destanlar
- Masallar
- Bilmeceler
- Atasözleri
- Hikâyeler (Öyküler)
- Halk şiirleri (Türküler)
- Şiirler

- Tarihi romanlar
- Gezi yazıları
- Keşifler
- Denemeler
- Makaleler
- Fıkralar
- Belgeseller
- Biyografiler
- Biyografik romanlar
- Monografiler
- Söylevler
- Tiyatro eserleri
- Anılar
- Mektuplar

Bu çalışmada; ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarını Gerçekleştirmede Tarihi Hikâyelerin Etkililiğinin incelenmesi amaç edinildiğinden, Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılacak edebi ürünlerden olan hikâye türü edebi eseri üzerinde araştırma yapılmıştır.

2.7. Hikâyelerin Öğretim Aracı Olarak Kullanılması

Gerçek hayattan alıntılanmış veya insanlar tarafından kurgulanmış bir durumu, durumun oluşmasına sebebiyet veren kişileri, durumun gerçekleştiği zamanı ve durumu oluşturan yeri niteleyerek anlatan kısa metinlere hikâye denir (Ciravoğlu, 2000:77).

Hikâyeler, edebi ürünlerden olan romana göre kıyaslandığında, daha kısa metinlere, daha az bir zaman dilimine ve sayı bakımından daha az kişi sayısına sahiptir. Bu durum hikâyelerin, kolay anlaşılabilir olmasını, insanların zihninde uzun süreler canlı kalabilmesi bakımından kalıcı olmasını sağlamaktadır (Öztürk ve Otlukoğlu, 2003:124). Hikâyeler bölüm olarak ele alındığında, üç ana bölümden oluştuğu görülmektedir. Bu bölümler, serim, düğüm ve çözüm olarak adlandırılmaktadır. Unsur olarak ele alındığında ise, dört temel unsur öne çıkmaktadır. Bu unsurlar ise olay, kişi, zaman ve mekan olarak ele alınmaktadır. Hızlı (2006: 52) hikâyelerin kısa olması bakımından masala benzediğini vurgularken, Evren (2008: 58) ise durumun gerçekleşmesi ve kurgulanmasıyla romana benzediğini belirtmiştir.

Savage ve Savage (1993: 36), hikâyelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde öğretim materyali olarak kullanılmasının faydalarını;

- Farklı kültürel özelliklere sahip olan öğrencilerin birbirlerini anlamalarına olanak tanımaktadır,
- Öğrencilerin hayal gücünü geliştirmede, hikâyede yer alan karakterler kadar, hikâyenin gerçekleştiği yerler de etkili olmaktadır,
- Şimdi ve gelecek zaman kavramlarının geliştirilmesinin yanı sıra, bu zaman diliminde gerçekleşecek olan değişimi ve değişimdeki süreklilik ile ilgili kavramlarında geliştirilmesine imkan tanımaktadır,
- İnsanların sahip olabilecekleri imkanların yanı sıra, bu imkanlarında bir anda etkilenebildiği doğal afetlerle de karşılaşabileceklerini öğretmektedir,

şeklinde ifade etmişlerdir.

Edebî ürünler, öğrencilerin hem okuma-yazma, hem etkili iletişim kurma becerilerini olumlu yönde geliştirmekte, hem de evrensel ve milli değerlerinin gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Akkuş, 2007:127-128; Yılmaz ve Yiğit, 2009:200).

Sosyal Bilgiler öğretiminde edebiyat ve edebi ürünlerden destek alınmasının, öğretimin etkililiği açısından büyük ölçüde önem arz etmektedir (Kan, 2006:543). Bu kapsamda öğretim esnasında edebi ürünlerden faydalanılması, öğrencilerin kendilerini ifade edebilme ve birbiri aralarındaki iletişim oluşturma becerilerini geliştirmede etkili olabileceği belirtilmektedir. Bununla beraber, öğrencilerin okuma-yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi açısından, kültürel olarak var olan hikâyelerden yararlanılması önerilmektedir (Howard, 1999:176).

Hikâyeler edebi yönden önem arz ettiği kadar, eğitim-öğretim bakımından da oldukça önem arz etmektedir. Sosyal Bilgiler ve tarih konularının öğretiminde toplumsal ve kültürel değerlerin öğrencilere aktarılması hususunda, hikâyeler etkin olarak kullanılacak bir öğretim materyalini oluşturmaktadır. Hikâyelerin eğitimde öğretim materyali olarak kullanılması, öğrencilerin sınıf içindeki liderlik tutumlarına etki ettiği gibi, yaşadığı devir ile tarihsel olayları kıyaslama yetisini kazandırarak, olaylar arasındaki benzerlikleri, farklılıkları ve kültürel yapılarını değerlendirebilme imkanı kazandıracaktır (McCall, 2010:152-159).

Hikâyeler, öğrencilerin; geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurabilme, geçmiş zamanı algılayabilme, değişim, benzerlik, farklılıkları anlayabilme, sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, farklı bakış açıları geliştirme ve gerçeğe gerçek olmayana ayırt edebilme gibi becerilerini geliştirmektedir (Tunnell,1996:215; Bisland, 1999:4). Hikâyeler ile işlenen Sosyal Bilgiler dersi, olayların ve durumların öğrencilerin zihninde canlanmasını sağlamaktadır (Baysal, 2005:482; McGowan ve diğerleri,1996:207; Rıza, 1995:26). Bu noktadan hareketle, özellikle tarihi konular öğrenciye aktarılırken, hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılması öğrencilerin tarihsel olaylar arasındaki ilişkileri daha iyi kavramalarını sağlamaktadır.

Hikâyeler, öğrenciler üzerinde bilişsel ve duyuşsal olmak üzere önemli davranış değişikliklerine sebep olmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- Öğrencilere kendi deneyimlerinin ötesinde, geçmişe yönelik farklı dünyalar sunar.

- Öğrencilerin, kendi dünyalarından farklı zaman ve mekânlardaki olay ve insanları tanımalarına yardım eder.
- Öğrencilerin geçmişteki farklı dönemleri sempatiyle karşılamalarını ve öğrenmelerini sağlar.
- Tarihsel becerilerin kazanılmasını ve tarihsel kavramların öğrenilmesini sağlar.
- Öğrencilerin geçmişe yönelik kelime hazinelerini geliştirir.
- Öğrencilerin geçmişe yönelik ilgi ve meraklarını artırır.
- Öğrenci ve öğretmen arasında tarihsel deneyimin paylaşılmasına zemin hazırlar.
- Kanıtlar ışığında öğrencilerin geçmişini anlamalarına yardımcı olur.
- Tarihsel kelimelerin anlaşılmasını kolaylaştırır.
- Gerçek ile hayali karakterler arasındaki farkı görebilmeye yardımcı olur.
- Geçmişin birden fazla versiyonunun olabileceğini öğretir.
- Öğrencilere, tarihsel olayları hayal etme ve problem çözme becerisi kazandırır.
- Hikâyeleri anlatan öğrencilerin söz söyleme ve grup önünde konuşma becerisi gelişir.
- Tartışmaya, fikir alışverişinde bulunmaya ve fikirlerini ortaya koymaya zemin hazırlar.
- Hayal gücünü kullanmaya yardım eder.
- Yeni fikirler ortaya konulmasına zemin hazırlar.
- Ahlaki, kültürel ve toplumsal değerlerin aktarılmasına yardımcı olur.
- Uzak geçmişin daha rahat öğretilmesine yardımcı olur.
- Hikâyeler yoluyla geçmiş günümüze getirilir.
- Geçmiş karakterlere hayat verilir.

- Tarihsel düşünmeye katkı sağlar.
- Öğrencilerin okumaya ilgilerini artırır.
- Öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirir.
- Öğrencilerin kavrama, olayları sıralama, anlatma ve bilgileri hatırlama becerilerinin gelişmesine yardımcı olur.
- Hikâyelerin dinletisinin ardından, yaratıcı yazma etkinlikleriyle öğrencilerin yazma becerilerini geliştirebilir (Demircioğlu, 2005:135-137; akt: Demir, 2011).

Hikâyelerin Sosyal Bilgiler derslerinde öğretim materyali olarak kullanılması, öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerinin gelişmesinde katkı sağladığı gibi (Tekgöz, 2005:17; Alpöge, 2003:190-191; Evren, 2008:22-23), Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerinde etkili olmaktadır (İnal-Yüksel,2006:66; Otluoğlu, 2001:73; Edgington, 1999:125; Gilding, 1997:26; Tindall, 1996:48; Jordan, 1992:20). Bununla beraber öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde işlenen konulara karşı ilgilerinin de artmasına olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Johennessen, 2003:177; Levstik ve Barton, 2005:89; Combs ve Beach, 1994:469-470; Downey ve Levstik, 1992:402; Drake ve Drake,1990:8; Levstik ve Pappas, 1992:382).

Hikâyelerin Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılması, öğrencilerin eski öğrenmeleri ile yeni öğrenmeleri arasında ilişki kurmalarını sağlamanın (Gülüm ve Ulusoy, 2008:123; Baysal 2005:481; Smith ve Johnson, 1995:66-67; Davis ve Palmer, 1992:128) yanı sıra, akademik başarılarının da artmasına olumlu yönde sebep olduğu belirtilmiştir (Bacak, 2008:87; Palamut, 2008:84; Levstik ve Barton, 2005:183 Tekgöz, 2005:94; Sills-Briegel ve Camp, 2001:283; Şimşek, 2000:85; Tindall, 1996:47; Jordan, 1992:27; Downey ve Levstik, 1992:409; Levstik ve Pappas, 1992:382-383).

Hikâyeler, öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişmesi, olaylara geniş ve farklı açılardan bakabilmeleri ve olaylar hakkında değerlendirme yapabilme becerilerinin kazandırılması noktasında olumlu katkı sağlamaktadır (Erdoğan, 2007:470; Dilek ve Soğucaklı-Yapıcı, 2003:129; Lebsack, 2002:142). Bunların yanı sıra hikâyeler ile

desteklenmiş bir Sosyal Bilgiler dersi, eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilere canlılık kazandırarak derslerin sürekli olması gereken dikkat düzeyi ile gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Gülüm ve Ulusoy, 2008:123; Fredericks, 2007:16; Şimşek, 2006:201; Gürel, 2006:229; Gilding, 1997:25; Porter, 1995:24).

Araştırmacıların çoğuna göre; Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ve öğrenci çalışma kitaplarının edebi ürünler ile zenginleştirilmesi gerekliliğini, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler derslerinde hikâyelerden öğretim materyali olarak yararlanması gerektiğini, edebiyat temelli yaklaşımın Sosyal Bilgiler öğretim programında daha fazla yer bulmasının faydalı olacağını söylemek mümkündür. (Özler, 2006:139; Tekgöz, 2005:96; NCSS, 1999; Krey, 1998:9; McGowen ve Guzzetti, 1991 Çev: Doğanay, 2004:42-43; Laughlin ve Kardaleff, 1991:126; McGowen ve Sutton, 1988 Akt: Tindal,1996:19).

Sosyal Bilgiler öğretiminde, edebiyat temelli yaklaşım temel alınırken dikkat edilmesi gereken hususlardan bir tanesi, bu yaklaşım kapsamında hikâye temelli Sosyal Bilgiler öğretimi anlayışının benimsenmesinin daha etkili olacaktır. Bu anlayışın öğretmenler tarafından öğretim materyali olarak kullanılması ve öğrencilere aktarılması gerekmektedir (Larkin ve Sleeter, 1995:106). Hikâyelerin, Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılabilmesi ise genel kabul görmüştür. (Erkek, 2008:125; Combs ve Beach, 1994:469-470; McGowen ve Sutton, 1988 Akt: Tindal,1996:19).

2.8. Hikâyelerin Taşınması Gereken Özellikler

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak edebi ürünlerin seçimi konusunda ilgili araştırmalar incelendiğinde, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak edebî ürünlerin nitelikleriyle ilgili doğrudan bir çalışma bulunmamaktadır. Bununla beraber yapılan çalışmalardan elde edilen veriler doğrultusunda, Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyelerin sahip olması gereken özellikler dört temel prensip üzerinden oluşturulmuştur (Top, 2009:23-24; Levstik ve Barton, 2005:123; Demirel ve vd., 2004:28-29; Tan ve Erdoğan, 2004:98; Öztürk ve Otluoğlu, 2003:92;

akt. Demir, 2011). Bu prensipler öğretim programı, öğrenci düzeyi, içerik, dil ve anlatım olmak üzere dört ana başlıkta ifade edilebilir.

2.8.1. Öğretim Programı

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak olan hikâyeler, öğretim programı ile doğrudan ilişkili olmak zorundadır. Derste kullanılacak edebi ürün, işlenen konuyla ve programda var olan kazanımla örtüşmelidir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak olan hikâyelerin öğretim programına uygunluğunu, aşağıdaki alt başlıklar altında toplamak mümkündür.

- **Milli Eğitim Sistemine Uygunluk:** Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyelerde ele alınan konular, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarına uygunluk göstermeli zarar vermemelidir. Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyelerde, bölücü-yıkıcı söylem ve temalardan uzak durmalı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda var olan temel ilkeler ile uygunluk göstermelidir.
- **Öğretim Programına Uygunluk:** Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyelerde, Sosyal Bilgiler programının amaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında var olan bir amaçla bağlantısız bir hikâyeyi birleştirerek öğrencilere aktarmak hatalı bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle, öğretim materyali olarak kullanılan hikâye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na uygunluk göstermek zorundadır.
- **Öğrenme Alanına Uygunluk:** 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı birbiri ile doğrudan ilişkili farklı öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Her bir öğrenme alanı kendi içinde bir yere ve diğer öğrenme alanları ile de bağlantıya sahiptir. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak hikâye, ilgili öğretim alanı ile ilişkili olmalı, öğrenme alanının hedeflerine uygunluk göstermek zorundadır.
- **Kazanıma Uygunluk:** Sosyal Bilgiler dersinde, öğretim alanları ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Var olan bu kazanımlar da birbiri ile ilişik olan öğrenme alanlarının kazanımları ile de yakından ilgili olmaktadır. Bu doğrultuda

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak olan hikâyeler, derste öğrenciye kazandırılmaya çalışılan kazanım ile doğrudan bağlantılı olmak zorundadır.

2.8.2. Öğrenci Düzeyi

Sosyal Bilgiler öğretim sürecinde öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyeler öğrenciler için anlamlı olmalıdır. Öğrencilerin ihtiyaçlarına, ilgi düzeylerine, hazır bulunuşluk düzeylerine uygunluk göstermelidir.

- **Hikâye öğrenci için anlamlı olmalı:** Sosyal Bilgiler öğretim sürecinde öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyeler, öğrenci için bir anlam ifade etmelidir. Öğrencinin hikâyede işlenen konuyu içselleştirebilmesi için, hikâyede verilmek istenen değer ile öğrenci kendi yaşantısı arasında bir bağ kurabilmelidir. Bu nedenle hikâye seçiminde, yaşanmış veya yaşanabilecek gerçek hayat ile ilişkilendirilebilecek hikâyelerin seçimi, bilim kurgu, uydurma ve ağır felsefi içerikli hikâyelerin seçiminden daha etkili olacaktır.
- **Öğrencinin İhtiyaçlarına Uygun Olmalı:** Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâye, öğrencinin günlük hayatta kullanabileceği bilgi ve becerileri içermelidir. Hikâyede işlenen konu öğrencinin gerçek hayatında karşılaşılabileceği ve ihtiyaçlarına cevap bulabileceği nitelikte olmalıdır.
- **Öğrencinin İlgisini Çekmeli:** Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyeler, gösterişten ve ağır cümlelerden uzak olarak, öğrencinin ilgisini çekebilecek nitelikte olmalıdır.
- **Öğrencinin Hazır Bulunuşluk Düzeyine Uygun Olmalı:** Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyelerde, öğrencilerin bireysel özellikleri, sınıf içi tutum ve davranışları ve öğrencilerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurularak anlatılmalıdır. Bu sayede öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi de dikkate alınmış olur.

2.8.3. Hikâyenin İçeriği

Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyelerde, konular gerçek yada gerçeğe yakın olmalıdır. Hikâyelerde basit, anlaşılır ve sade bir üslup kullanılmalıdır.

- **Gerçeğe Yakınlık:** Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyede işlenen konunun içeriği gerçek veya gerçeğe yakın olmalıdır. Bu nedenle hikâyede işlenen konu yaşanmış veya yaşanabilir nitelikte olmalı, uydurma ve hayali bir içerikte olmamalıdır.
- **Basit, Anlaşılır ve Sade Olmalıdır:** Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyede öğrenci seviyesi gözetilerek basit, anlaşılır ve sade bir üslup kullanılmalıdır. Hikâyelerde öğrenciyi ana fikirden uzaklaştıracak süslü bir üsluptan kaçınılmalıdır.

2.8.4. Dil ve Anlatım

Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyeler, dil ve anlatım bakımından sade ve anlaşılabilir olmalıdır. Ayrıca, hikâye cümlelerinin uzunluğu ve kuruluş biçimi öğrencilerin seviyelerine uygun olmalıdır.

- **Cümlelerin Kuruluş Biçimleri:** Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyede cümle yapısı, kurallı ve yalın bir biçimde kurulmalıdır. Devrik cümlelerin kullanılmamasına mümkün olan en üst seviyede az yer verilmelidir.
- **Cümlelerin Uzunluğunun Uygunluğu:** Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyede, öğrencinin okuma ve anlama seviyesine uygun cümle uzunluğu seçilmelidir. Hikâyede, gösterişli ve karmaşık cümle yapılarını mümkün olduğu kadar az içermeli, net ve kısa cümleler tercih edilmelidir.
- **Dil, Sade ve Anlaşılabilir Olmalı:** Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyede, sade, abartıdan uzak ve gösterişli olmayan bir dil kullanılmalıdır. Hikâyede kullanılan dil, öğrenci seviyesine uygun ve anlaşılabilir nitelikte olmalıdır.

2.9. Yöntem ve Teknik açısından Hikâyelerin Kullanılması

Her dersin kendine özgü amaç, hedef ve kazanımları vardır. Bu amaçlar çerçevesinde istenilen kazanımın elde edilebilmesi için, öğretim esnasında farklı yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Bu yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ise, öğrencilerin bilgi seviyesi, öğretmenlerin uygulamak istediği yöntem ve tekniklere hakim olması gibi özellikler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle, her öğretmen veya her öğrenci grubuna aynı yöntem ve teknikten ziyade, farklı yöntem ve tekniklerle hedeflenen kazanımların elde edilebilmesi için çaba sarf edilmektedir.

Her ders gibi Sosyal Bilgiler dersinin de kendine özgü amaç, hedef ve kazanımları mevcuttur. Bu doğrultuda, öğretmenler buldukları şartları gözetererek, öğrenciler için uygun olan konu anlatma yöntemini belirlemekle yükümlüdürler. Bu noktalardan hareketle, belirlenen yöntem ve teknik çerçevesinde, öğrencilerin derse karşı tutumlarının olumlu yönde etkilendiği ve derse ilgilerinin arttığı, derse karşı öğrenme isteklerinin canlı tutulmasına vesile olan, hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılması olumlu katkı sağlayacaktır.

Öğretim materyali olarak kullanılan hikâyeler öğrencilere sunulurken; problem çözme yöntemi, drama yöntemi, edebi eser oluşturma tekniği, ürün tasarlama tekniği, Sokrat Semineri Tekniği, serbest çağrışım tekniği, görüş geliştirme tekniği ve konuşma halkası tekniği kullanılabilir. Bununla beraber Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan diğer yöntem ve tekniklerden de faydalanılabilir.

2.9.1. Problem Çözme Yöntemi

İnsanlar hayatlarının her evresinde birbirinden farklı problemler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Karşılaşılan problemler, maddi, manevi, sosyal, psikolojik ve bireysel olabilmektedir. Karşılaşılan bu problemler çözüme kavuşturulduğu zaman insanlar yaşamlarına daha rahat ve stressiz bir şekilde devam ettirme durumuna kavuşmaktadır. İnsanların karşılaştıkları problemleri, bilimsel araştırma tekniklerini kullanarak çözüme kavuşturma yolu, problem çözme yöntemi olarak bilinmektedir (Cin, 2005: 132).

Problem çözme yöntemi, Sosyal Bilgiler dersinde öğretim materyali olarak hikâyelerin kullanılabilceği yöntemlerden bir tanesidir. Öğrencilere kazandırılmak istenen hedef davranışlar kapsamında, içeriğinde problem barındıran bir durum, kazanımı destekler nitelikteki uygun bir hikâye, bu doğrultuda problem çözme yöntemi kapsamında öğretim materyali olarak kullanılabilir. Bu yöntem kapsamında, öğretmen; öğrencilere bir rehber konumunda olacak, belirlenen bir problem üstünde, çözüm yolu üretmelerini sağlayacak, bu sayede öğrencilere araştırma ve inceleme yaptıracaktır (Barth ve Demirtaş, 1997: 45).

Sosyal Bilgiler dersinde problem çözme yöntemi kullanılırken aşağıda belirtilen özellikler sırasıyla takip edilmelidir (Kalaycı, 2001:17; Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997:4-6; Büyükkaragöz ve Çivi, 1997:84-85; akt. Demir, 2011).

- Problemin farkına varma ve onu sınırlama
- Çözüm ile ilgili kaynakları tarama, bilgi toplama
- Problemin çözümü için denenceler kurma
- Uygun araçları hazırlama ve verileri toplama, organize etme
- Denenceleri test etme
- Çözüme ulaşma

Sosyal Bilgiler dersinde problem çözme yönteminin kullanılması öğrencilerde sorumluluk duygusunu olumlu yönde etkilemektedir. Günlük hayatlarında ve gelecek yaşantılarında karşılaştıkları ve karşılaşacakları problemlere, çözüm üretme yollarını öğretmektedir (Küçükahmet, 2000:74). Öğretim materyali olarak kullanılan ilgili hikâyede işlenen sorunun öğrenciler tarafından tespit edilerek çözüm yollarının araştırılmasına imkan verildiği gibi, öğrencelerin bilimsel araştırma yapabilme yeteneklerinin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin, gerçek yaşantılarında karşılaştıkları problemler ile, hikâyede kendilerine sunulan

problemler arasındaki benzerlikleri keşfederek, hem çözüm yolları üretmeyi hem de sosyal sorumluluk duygusunun gelişimini etkilemektedir.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde problem çözme yöntemi içerisinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken, öğretim programının kapsadığı kazanım ve değerler ile ilgili hikâyelerin tasarlanması veya belirlenmesi gerekmektedir. Tasarlanan veya belirlenen bu hikâye gerçek yaşamda var olan veya olabilecek bir sorun teşkil etmektedir. Tasarlanan veya belirlenen hikâye, öğretim elemanı tarafından içerik bakımından incelenir ve öğrencilerin öğretim seviyelerine uygun olarak öğrencilere sunulmaktadır. Bu uygulamadaki asıl amaç öğrencilerin öncelikle hikâyede geçen sorunu tespit etmeleridir. Sorun tespit edildikten sonra ise öğrencilerden tespit ettikleri bu sorunun çözümü için çözüm önerileri sunmaları istenmektedir. Bu aşamadan sonra , öğrencilerden hikâyede tespit ettikleri sorun ile kendi yaşantılarındaki sorunlar arasında benzerlikler kurmaları istenir. Çevresindeki sorunlar arasında benzerlikleri tespit eden öğrenciler grup veya sınıf ortamında bu sorun içinde çözüm önerileri ve proje geliştirirler. Yapılan bu çalışma öğretim elemanı tarafından detaylı bir şekilde analiz edilerek öğrencilere geri bildirimde bulunulur (Demir, 2011).

2.9.2. Drama Yöntemi

Drama yöntemi hakkında birbirinden farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Hesapçıoğlu (1998: 218) birtakım durum ve olayların hareket, konuşma, taklit gibi öğelerden yararlanarak hayali bir ortam içinde canlı sunuşlar gerçekleştirme şeklinde tanımlarken, Demirel (1995: 59), öğrencinin başka bir kişilik içinde, kendi duygu ve düşüncelerini de kullanarak rol yapması olarak belirtmiştir. Taşpınar (2005: 86) ise, gerçek yaşamdaki bir durumun, gruplar halinde ya da bireysel roller olarak canlandırıldığı, daha esnek bir benzetişim uygulaması olarak tanımlamıştır.

Drama yönteminin öğrencilere birçok kazandırdığı olumlu özellik bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; konuşma ve üretme becerilerinin gelişmesi, eleştirel düşünme becerisi kazanması olarak nitelenebilir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin sosyal durumlar hakkında da düşünüp, sorunlar üzerine analiz yapma ve toplumsal problemlerin değişik

yönlerini irdeleyip çözüm üretme becerilerini geliştirmektedir (Taşpınar, 2005:86; Önder, 2004:31; Küçükahmet, 1998:68;).

Sosyal bilgiler dersinde, drama yöntemi içinde de hikâyeler, bir öğretim materyali olarak kullanılabilir. İlgili Sosyal Bilgiler dersi içerisindeki konu ile ilgili hedeflenen kazanımlarla ilişkili bir hikâye öğrencilere aktarılmaktadır. Aktarılan hikâyenin oluşum şekli, hikâyede geçen kahramanların özellikleri ve hikâyede geçen konu, bizzat öğrenciler tarafından oyun şeklinde canlandırılmaktadır. Bu sayede ilgili konu ve ilgili kazanım ile ilgili istenen hedef davranışlar daha etkili ve daha kalıcı bir şekilde öğrencilerin zihninde yer edinmektedir.

Öğrenciler ilgili hikâyeyi drama şeklinde sunarken, öğretmen de öğrencilere rehberlik etmektedir. Oyunlaştırılan hikâyenin gerçek hayata daha yakın bir şekilde aktarılabilmesi için, olayın geçtiği yer ve zaman ile ilgili özellikleri öğrencilere aktarır, kurdukları cümlelerdeki yapıları gereken vurguları belirtir ve yapıları gereken hareketler hakkında uyarılarda bulunur. Bu doğrultuda canlandırmada rol alan her bir öğrenci kendi sırası geldiği anda rolünü oynamaya başlamaktadır. Öğretmen ise öğrencilere ne zaman devreye girip rollerini oynayacaklarını ya açık bir şekilde ifade ederek ya da daha önceden kendi aralarında belirlemiş oldukları bir işaret ile belirtmektedir (Önder, 2001:31).

Hikâyelerin drama yöntemi ile kullanılması, öğretmene büyük sorumluluklar yüklemektedir. Öğretmen gerek drama ile ilgili ön bilgi ve deneyime sahip olmalı, gerekse, sınıf içerisindeki öğrencilerin özelliklerine göre, etkinliğin plan ve programını daha önceden ayarlamalıdır. Aksi takdirde öğrencilere kazandırılmak istenen ilgili hedef davranışlar ve kalıcı olma özellikleri olumsuz yönde etkilenecektir.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde drama yöntemi içerisinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken, öğretim programının kapsadığı kazanım ve değerler ile ilgili hikâyelerin tasarlanması veya belirlenmesi gerekmektedir. Tasarlanan veya belirlenen bu hikâye gerçek yaşamda var olan veya olabilecek bir sorun teşkil etmektedir. Tasarlanan veya belirlenen hikâye, öğretim elemanı tarafından içerik

bakımından incelenir ve öğrencilerin öğretim seviyelerine uygun olarak öğrencilere sunulmaktadır. Bu uygulamadaki asıl amaç öğrencilerin öncelikle hikâyede geçen rolleri tanımaları ve benimsemeleridir. Belirlenen roller öğrenciler tarafından bir plan çerçevesinde sınıf içinde canlandırılır. Yapılan bu çalışma öğretim elemanı tarafından detaylı bir şekilde analiz edilerek öğrencilere geri bildirimde bulunulur (Demir & Akengin, 2011).

2.9.3. Yeni Bir Edebi Eser Oluşturma

Öğrenciler bu yöntem kapsamında eski öğrenmeleri ile yeni öğrenmeleri arasında bir bağ kurarak, kurdukları bu bağ üzerinden yeni bir ürün oluşturmaları istenmektedir. Bu doğrultuda öğrencilere sunulacak olan hikâyede geçen olay, zaman, kişi ve konu ile alakalı özelliklerden faydalanarak, öğrencilerin hikâye ile öğrendikleri yeni bilgileri ile eski öğrenmelerini de birleştirerek yeni bir metin yazmaları sağlanmaktadır. Bu sayede öğrencilerin konu ile alakalı ve ilgili kazanım ile alakalı bilgileri ezberlemesinden ziyade kavramasına katkı sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin, ilgili kazanım ile alakalı öğrenmelerinin daha kalıcı bir niteliğe kavuşması sağlanmış olmaktadır.

Bu teknikle öğrencilerin sadece ilgili kazanımları elde etmesi değil aynı zamanda hayal dünyası ve üretme becerilerinin de dolaylı olarak gelişmesi sağlanmış olmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde yeni bir edebi eser oluşturma yöntemi içerisinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken, öğretim programının kapsadığı kazanım ve değerler ile ilgili hikâyelerin tasarlanması veya belirlenmesi gerekmektedir. Tasarlanan veya belirlenen bu hikâye gerçek yaşamda var olan veya olabilecek bir sorun teşkil etmektedir. Tasarlanan veya belirlenen hikâye, öğretim elemanı tarafından içerik bakımından incelenir ve öğrencilerin öğretim seviyelerine uygun olarak öğrencilere sunulmaktadır. Sunulan hikâyelerin öğrenciler tarafından okunarak, hikâyede geçen zaman, mekan, kahramanlar ve konu hakkında zihinlerinde canlanan durumu yeni bir hikâye oluşturmada kullanmaları istenir. Öğrenciler tarafından oluşturulan yeni edebi ürün öğretim elemanı tarafından Sosyal Bilgiler ders programı kazanımları çerçevesinde değerlendirilerek öğrencilere geri bildirimde bulunulur (Demir, 2011).

2.9.4. Yeni Bir Ürün Tasarlama

Yeni bir ürün tasarlama yöntemi ile yeni bir edebi eser oluşturma yöntemi ile benzerlikler barındırıyor olsa da, bu iki tekniğin öğrencilere kazandıracığı özellikler bakımından farklı kullanılması daha etkili olacaktır. Bu yöntemde öğrencilerin dolaylı olarak dil gelişimleri de desteklenmiş olmaktadır. Öğrencilere kazandırılmak istenen ilgili hedef kazanımlar ile ilgili hangi yöntem daha uygunluk gösteriyor ise, o yöntemle beraber hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılması daha yararlı olacaktır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde yeni bir ürün tasarlama yöntemi içerisinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken, öğretim programının kapsadığı kazanım ve değerler ile ilgili hikâyelerin tasarlanması veya belirlenmesi gerekmektedir. Tasarlanan veya belirlenen bu hikâye gerçek yaşamda var olan veya olabilecek bir sorun teşkil etmektedir. Tasarlanan veya belirlenen hikâye, öğretim elemanı tarafından içerik bakımından incelenir ve öğrencilerin öğretim seviyelerine uygun olarak öğrencilere sunulmaktadır. Sunulan hikâyenin öğrenciler tarafından incelenerek eski öğrenmeleri ile birleştirmeleri ve bu çerçevede program amaçlarından sapmadan yeni bir ürün tasarımları istenmektedir. Yeni ürün tasarlama aşamasında ilgili branş ile ilgili öğretim elemanı tarafından rehberlik etmesi. Öğrenciler tarafından tasarlanan yeni edebi ürün öğretim elemanı tarafından Sosyal Bilgiler ders programı kazanımları çerçevesinde değerlendirilerek öğrencilere geri bildirimde bulunulur (Demir, 2011).

2.9.5. Soru Cevap Yöntemi

Soru cevap yönteminde, öğrencilere ilgili kazanımla ilgili sunulan hikâyeler, incelenerek, hikâyede geçen konulara bağlı kalınarak sorulan sorulardan ve bu sorulara verilen cevaplardan oluşmaktadır (Gözütok, 2004:93). Bu yöntem sayesinde öğrencilere ilgili kazanımın yanı sıra, problem çözme ve değerlendirme gibi beceriler de kazandırılmaktadır (Sönmez, 2008:30-32).

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde soru cevap yöntemi içerisinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken, öğretim programının kapsadığı kazanım ve

değerler ile ilgili hikâyelerin tasarlanması veya belirlenmesi gerekmektedir. Tasarlanan veya belirlenen hikâye, öğretim elemanı tarafından içerik bakımından incelenir ve öğrencilerin öğretim seviyelerine uygun olarak öğrencilere sunulmaktadır. Öğrencilere sunulmadan önce öğretim elemanı tarafından hikâye ile ilgili açık uçlu sorular oluşturulur. Sunulan hikâyenin öğrenciler tarafından okunarak, hikâyede geçen, zaman, mekan, içerik ve kahramanların özelliklerine dikkat etmeleri istenir. Bunun üzerine öğretim elemanı doğrudan veya bir çalışma kağıdı ile öğrencilere daha önceden hazırlanmış olduğu soruları yöneltir. Öğrencilerden gelen cevaplar ise öğretim elemanı tarafından Sosyal Bilgiler ders programı kazanımları çerçevesinde değerlendirilerek öğrencilere geri bildirimde bulunulur (Demir, 2011).

Zaman kaybı yaşamamak için hikâyeler öğrencilere verilerek, öğrencilerden çalışma ödevi olarak evde hazırlanmaları istenebilir. Ancak soru sorma ve cevapların paylaşılması süreci sınıf içinde yapılmalıdır.

2.9.6. Görüş Geliştirme Tekniği

Öğrencilere kazandırılmak istenen ilgili hedef davranışlar ile ilgili olarak, öğrencilere öğretim materyali olarak sunulacak olan hikâyede, içerik bakımından çelişki veya öğrenciler açısından farklı anlamlar taşıdığı durumlarda, tartışmaya açık olan bu durumlarda görüş geliştirme tekniği faydalı olabilmektedir. Görüş geliştirme tekniği, likert tipi ölçeklerde uygulanan “Kesinlikle katılmıyorum” ibaresinden “Kesinlikle katılıyorum” ibaresine kadar ve aralarındaki ibareler ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmektedir (Atmaca, 2006: 5). Bu noktada sadece öğrencilerin görüşlerini belirtmeleri değil, aynı zamanda o düşünceye sevk eden durumu yani neden öyle düşündüğünün sebeplerini de sunması istenmektedir. Bu sayede öğrencilerin konu ile ilgili tutum ve davranışlarını belirlemek mümkün olmaktadır.

Hikâyelerin öğretim materyali olarak desteklendiği Sosyal Bilgiler öğretiminde de bu teknikten faydalanabilmek mümkündür. İlgili kazanım ile ilgili sunulan hikâyede, gerek işlenen konu ile alakalı gerek hikâyede geçen kahramanların rol bakımından çelişkili davranışları gerekse içerik bakımından tartışmaya açık noktaların bulunması bu

teknikinin kullanımını ön plana çıkarmaktadır. Öğrencilerin hikâye içindeki çelişkileri tartışarak kendi görüşlerini ileri sürmeleri, diğer öğrencilere farklı gelen görüşlere başka görüşle karşılık verilmesi ve bu görüşlerin tartışılması sağlanabilir. Bu sayede öğrenciler, farklı düşüncelere saygı duymayı, yeni fikirlere açık olmayı dolaylı yoldan de olsa kazanmaktadır.

Görüş geliştirme sürecinde, ortaya çıkan farklı görüşlerin kavgaya dönüşmemesi veya öğrenciler arasında kırılmalığa sebep olmaması yönünden, öğretmenin aktif olarak rol alması gerekmektedir. Öğretmen öğrenciler arasındaki farklı görüşlerin birbirleri arasında kırılmalığa değil, farklı görüşlerin saygı içerisinde tartışılması gerektiği noktasına vurgu yapmak durumundadır. Bu sayede öğrenciler hem ilgili kazanım ile ilgili süreci doğru bir şekilde gerçekleştirmiş olurlar. Aksi takdirde hem süreç hem de kazanımla alakalı beceriler olumsuz yönde etkilenecektir.

2.9.7. Serbest Çağrışım Tekniği

Serbest çağrışım tekniğinde öğretmen, dersin başlangıcında ilgili kazanımın öğretileceği konuyla ilgili bir kavramı tahtaya yazarak öğrencilere bu kavramın kendilerine ne çağrıştırdığını sorar (Atmaca, 2008: 4).

Serbest çağrışım tekniği sayesinde, öğrencilerin zihinsel becerileri daha aktif bir şekilde kullanmaları sağlanmaktadır. Bununla beraber, öğretim materyali olarak kullanılan hikâyelerle elde edilen kazanımlar ile öğrencilerin eski öğrenmeleri arasında zihinsel geçiş yapmalarını sağlayarak, eski ve yeni öğrenmeler arasında ilişki kurabilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca uygulama esnasında ortaya çıkan kavram haritaları; öğrencilerin kavramlar arasında ilişki kurma ve üretebilme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde serbest çağrışım tekniği içinde bir öğretim materyali olarak hikâyeler kullanılırken öğrencilerin verdikleri cevaplar tartışılmamalı, yargılanmamalı ve eleştirilmemelidir. Öğrencilerden gelen cevaplar öğretmen tarafından önem sırasına göre analiz edilerek sınıflandırılmalıdır.

2.9.8. Konuşma Halkası Tekniği

Sosyal Bilgiler dersinde hikâyelerin de öğretim materyali olarak kullanılabilceği bir diğler yöntem de konuşma halkası tekniğidir. Konuşma halkası tekniği sayesinde öğrencilerin empati yapma, karşıt görüşlere saygı duyma gibi özelliklerin kazandırılması noktasında önem arz etmektedir.

Konuşma halkası tekniği, öğrencilere ilgili kazanım ve konu ile ilgili hikâyelerin verilmesi ile başlar. İlgili hikâyeler öğrenciler tarafından incelendikten sonra uygulama aşamasına geçilmektedir. Hikâyeleri inceleyen öğrenciler, hikâyede adı geçen her bir kahramanın yerine kendini koyarak, konuşma sırası kendine geldiği zaman onun özelliklerine göre cevap vermeye çalışmaktadır. Böylece hikâyede geçen olay ve düşünceleri, kendini onların yerine koyarak daha iyi bir şekilde anlaması sağlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde; tartışma ve örnek olay yöntemi, beyin fırtınası tekniği, altı şapka tekniği, altı ayakkabı tekniği, altı nokta tekniği, 5N 1K tekniği ve balık kılıçığı tekniği içinde de bir öğretim materyali olarak hikâyelerden yararlanmak mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, diğler yöntem ve tekniklerde olduğu gibi hikâyenin özelliğinin belirleyici bir rol oynuyor olmasıdır. Öğretmen, öğrencilere kazandırmak istediği hedef davranışlar ile ilgili özellikleri iyi bir plan süzgecinden geçirerek, ilgili kazanımın öğrenilmesinde destekleyici olabilecek hikâyelerin belirlenmesini sağlamak zorundadır. Bu sayede hikâyeler, amaca uygun hizmet edebilecek ve öğretimin hedeflerine faydalı olabilecek bir öğretim materyali haline gelebilmektedir. Aksi taktirde özellikleri dikkate alınmayan hikâyeler, kazanımlar ve destekleyici özelliklerin belirlenip planlanmadığı bir öğretim süreci, amacından sapmış olacaktır. İstenilen ilgili kazanımların gerçekleşmesi bir yana, öğrencilerin arasındaki iletişimi de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.10. Hikâyelerde Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler

Sosyal Bilgiler dersinde bir öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyeler, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda var olan kazanım, değer ve becerilerle doğrudan bağlantılı olmalıdır. Öğretim materyali olarak kullanılacak olan hikâyelerin belirlenmesinde, programda var olan kazanımın öğrencilere kazandırılması amacına hizmet edip etmediği göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretmenler, uygulama öncesi bu hususu dikkate alarak, hikâyeleri öğretim materyali olarak kullanmadan önce, Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının amaç ve hedeflerine uygunluğunu tespit etmekle mükelleftir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı amaç, hedef ve kazanımlarına uygunluğu tespit edilen hikâyeler öğrencilere, derste yardımcı öğretim materyali olarak sunulmalıdır.

Öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyeler Sosyal Bilgiler dersinin öğretim sürecinde öğrencilere sunulmadan önce, öğretmenler tarafından dikkatli bir şekilde incelemeye tabi tutulmalıdır. Hikâyenin öğretim programına uygunluğu, öğrenci seviyesine uygunluğu, içeriği, dil ve anlatım yönlerinden uygunluğu öğretmen tarafından incelenmelidir. Bununla beraber hikâyedeki zaman, mekân ve kahraman gibi öğeler tespit edilerek, hikâyenin ana teması ile kahramanların üstlendikleri roller de öğretmenler tarafından tespit edilmelidir. Ayrıca, bu özellikleri incelenip onaylanan öğretim materyali olarak kullanılacak hikâyeler, öğretmenler tarafından öğrencilere planlı olarak sunulmalıdır. Öğretmen, öğrencilere öğretmen merkezli bir şekilde ziyade, hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanıldığı süreç içinde rehberlik edici bir pozisyonda durmalı, öğrencilerin hikâyeler yolu ile elde edilmesi istenilen kazanıma ulaşması sağlanmalıdır.

2.11. İlgili Araştırmalar

Öztürk (2002), “Tarih Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanılması” adlı yüksek lisans çalışmasını gerçekleştirmiştir. Deneysel yöntemin kullanılmış olduğu çalışmada, 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin bir tarih ünitesi seçilmiş ve bu üniteye göre geliştirilmiş olan test kullanılmıştır. Çalışma neticesinde ise, tarihi hikâyelerin materyal olarak kullanıldığı yöntem, bu materyallerin kullanılmadığı yönteme göre akademik başarı açısından daha etkili olduğu görülmüştür.

Keskin (2008), “Romanlarla Tarih Eğitimi ve Öğretimi” başlıklı yüksek lisans çalışmasını gerçekleştirmiştir. Doküman analizi tekniğinin kullanıldığı çalışmada, öğrencilerin tarihi romanlar ile ilgili görüşlerini ölçen bir ankette kullanılmıştır. Elde edilen veriler neticesinde, tarihi hikâyelerin öğrencilere farklı bakış açıları kazandırdığı, tarihi bilgilerin öğrenilmesi noktasında ders kitaplarına nazaran daha tercih edilebilir kaynaklar olduğu tespit edilmiştir.

Bacak (2008), “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öykü Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenenlerin Akademik Başarı ve Yaratıcılıklarına Etkisi” isimli tezinde, öykülerin Sosyal Bilgiler dersinde öğretim programı çerçevesinde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Tekgöz (2005), “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Edebiyat Temelli Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Kalıcılığa Etkisi” isimli tezinde, Sosyal Bilgiler uygulamalarının edebiyat temelli öğretim yöntemi ile desteklendiğinde gerek öğrencilerin akademik başarıları üzerinde gerekse öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerinde olumlu etki sağladığını belirtmiştir.

Ata (2000), “Tarih Öğretiminde Bir Araç Olarak Tarihsel Romanlar” adlı makaleyi Türk Yurdu Dergisinde yayınlamıştır. Makalenin başlıca ortaya koyduğu bilgiler ise, tarihi romanların önemli bir ders aracı olduğu, çocukların seviyesine uygun tarihi romanların sayısının artırılması gerektiği olmuştur. Ayrıca, çocuk kitap yazarlarının,

tarih dersi ünitelerine paralel olarak, gerçeği yansıtan tarihi romanları yazmaları konusunda teşvik edilmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Şimşek (2006) tarafından Bilig Dergisinde yayınlanan “Tarihsel Romanların Eğitimsel İşlevi” adlı makalede ise tarih ile edebiyatın iç içe olduğu vurgulanarak öğretmenlerin tarihi romanları kullanmasını önermiştir.

Demir ve Akengin (2012) tarafından oluşturulan “Hikâyelerle Sosyal Bilgiler Öğretimi” adlı kitapta, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak hikâyelerin tasarlanması, tasarlanan hikâyelerin öğrencilerin öğrenmelerini ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koyan bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Tindall (1996), “A Comparison of Teaching Social Studies Using a Traditional Textbook Approach Versus Using a Literature Based Approach” adlı deneysel çalışmada, edebiyat temelli Sosyal Bilgiler öğretimi ile geleneksel Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve hatırlama değişkenleri bakımından karşılaştırmıştır. Çalışmada sonucunda ise bu üç değişken üzerinde de edebiyat temelli öğretimin olumlu yönde etki ettiği belirtilmiştir.

Edgington (1998) tarafından yapılan “The Use of Children's Literature in Middle School Social Studies: What Research Does and Does Not Show” başlıklı araştırmada, çocuk edebiyatı ürünlerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Drake ve Drake (1990), tarihsel dokusu ve gerçekliği gözetilerek Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan hikâyelerin dersi daha eğlenceli hale getirdiği, öğrencilerin ilgilerini artırdığı belirtilmiştir.

Sills-Briegel ve Camp (2001) tarafından hazırlanan “Using Literature to Explore Social Issues” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hedeflerine yönelik hikâyeler öğrenciler okutturulmuştur. Okutulan bu hikâyelerden yola çıkarak öğretim elemanı öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi ile bağ kurmalarını ve olayları

değerlendirmelerini istemiştir. Bu çalışma kapsamında hikâyelerin öğrencilerin derse yönelik tutumlarını başarılarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Johennesen (2003), “Making History Come Alive with the Nonfiction Literature of the Vietnam War” adlı araştırmasında, Vietnam Savaşı’nı edebi ürünlerden faydalanarak ve edebi ürünlerden faydalanmayarak iki farklı sınıfta ders işlemiştir. Çalışma sonucunda edebi ürünlerden faydalanılarak gerçekleştirilen sınıftaki öğrencilerin derse yönelik ilgileri daha fazla olmuş ve başarılarını da olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Dull ve Garderen (2005) tarafından hazırlanan “Bringing the Story Back Into History: Teaching Social Studies to Children With Learning Disabilities” isimli makalede, öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarını anlamakta zorlandıkları belirtmiştir. Bu nedenle; öğretim elemanlarının derslerde sadece ders kitaplarından değil, hikâyelerden de yararlanmaları gerektiği yönünde önerilerde bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, deney ve kontrol gruplu bir yarı-deneysel desen (ÖSKYDD) kullanılmıştır. Araştırmada, tarihi hikâyelerin bir öğretim materyali olarak kullanılarak öğretim yapılan öğrenci grubu ile bu materyallerin kullanılmadığı öğrenci grubunun akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına bakılmıştır. Bu iki öğrenci grubundan tarihi hikâyelerin bir öğretim materyali olarak kullanılması ile ders alan öğrenciler “deney grubu”, bu materyallerin kullanılmadığı yaklaşım ile ders alanlar ise “kontrol grubunu” oluşturmuştur.

Araştırmada; bağımsız değişkenlerin (gerçek tarihi hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılması yöntemi ve tarihi hikâyelerin kullanılmadığı yöntem), bağımlı değişken (akademik başarı ve Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum) üzerinde etkili olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Deney grubunda tarihi hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılması şeklinde ders işlenirken, kontrol grubunda bu materyaller kullanılmamıştır. Bu çalışmanın tüm değişkenlerini kontrol altında tutmak mümkün olmadığı için yarı deneysel bir çalışmadır ve ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır.

Tarihi hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanıldığı, akademik başarı ve Sosyal Bilgilere karşı tutumlarına etkilerini incelemek amacıyla bir deney, bir kontrol grubu rastgele yöntemle hazır sınıflardan seçilmiştir. Deney grubunda tarihi hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılırken, kontrol grubunda ise kullanılmamıştır. Her iki gruba deneysel işlemler başlamadan önce ve deneysel işlemin sonunda “Akademik Başarı Testi (ABT)” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği (SBDTÖ)” ön test ve son test olarak verilmiştir. Bu anlamda araştırma “ön test-son test kontrol gruplu” deneme modeline göre desenlenmiştir.

Deneysel desenler, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini keşfetmeyi amaçlayan araştırma desenleridir. Araştırmacı bu amacını gerçekleştirmek için bağımsız değişkenleri manipüle etmek, iç geçerliliği korumak için istenmedik değişkenleri kontrol altına almak ve bağımlı değişkenler üzerinde ölçüm yapmak durumundadır (Borg ve Gall, 1989; Hovardaoğlu, 2000; Kerlinger, 1973; Akt: Büyüköztürk, 2001:3).

Ön test-son test kontrol gruplu desen (ÖSKD), Sosyal Bilimler’de yaygın kullanılan karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişken ile ilgili olarak ölçülürler. ÖSKD, bir ilişkili desendir. Çünkü aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen, ilişkisizdir. Bundan dolayı ön test-son test kontrol gruplu desen bir karışık desendir (Büyüköztürk, 2001:21).

Aşağıda şekil 1’ de ön test-son test kontrol gruplu desen sembolize edilmiştir.

G ₁	R	O ₁	x	O ₃
G ₂	R	O ₂		O ₄

Şekil 1: Deneysel Modelin Simgesel Görünümü

G1: Deney Grubu

G2: Kontrol Grubu

R: Grupların Oluşturulmasındaki Yansızlık

X: deney grubundaki deneklere uygulanan Bağımsız Değişken

O1, O2: Deney grubunun Ön test ve Son test ölçümleri

O3, O4: Kontrol grubunun Ön test ve Son test ölçümleri

Desenin mantığı şu şekilde özetlenebilir;

1. R, ilgili değişkenler üzerinde rasgele oluşturulan grupları oluşturur.
2. O1 - O2, ön test ve son test gözlemleri arasında grubu deneysel değişken nedeniyle etkileyen deney grubunda oluşan farkı gösterir.
3. O3 - O4, ön test ve son test gözlemleri arasında kontrol grubunda oluşan farkı gösterir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2013–2014 eğitim-öğretim yılı birinci ve ikinci döneminde, İstanbul ili, Anadolu yakasındaki bir ortaokula devam etmekte olan yedinci sınıflardan iki şube üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını deneysel işlem öncesinde geçmiş ön öğrenmeleri benzer iki ayrı sınıftaki öğrenciler oluşturmuştur.

Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi için iki şube olan yedinci sınıflar arasından yansız atama yoluyla 7/B sınıfı deney grubu, 7/A sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Uygulayıcı öğretmen 7. sınıf düzeyinde her iki sınıfa da ders kapsamını (25 Kasım – 20 Aralık 2013 tarihleri arasında 12 ders saati süresince) yapılandırmacı yaklaşım metoduna uygun olarak vermiş ve 10 Ocak 2014 tarihinde ön testi uygulamıştır.

Deney grubu öğrencileri 10 Ocak – 10 Şubat 2014 tarihleri aralığında ‘‘ Türk Tarihinde Yolculuk’’ ünitesindeki kazanımlarla ilgili hikâye okumuşlardır.

Araştırmanın yapıldığı tarihte araştırmacı bu okulda Sosyal Bilgiler dersi öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Ayrıca araştırmacı deney grubunun ve kontrol grubunun öğretmeni olmuştur. Deney grubu (7/B sınıfı) öğrencilerine ders dışı etkinlik olarak tekrar işlenen ünite boyunca (10 Şubat – 7 Mart 2014 tarihleri arasında 12 ders saati süresince) tarihi hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanıldığı yonteme uygun öğretim yapılmış, kontrol grubu öğrencilerinde (7/A sınıfı) ise (10 Şubat – 7 Mart 2014

tarihleri arasında 12 ders saati süresince) bu materyaller kullanılmadan öğretim yapılmış ve 21 Mart 2014 tarihinde son test uygulanmıştır.

Tablo 1:Gruplardaki öğrenci sayıları

Gruplar	Kız	Erkek	Toplam
Deney	16	17	33
Kontrol	16	17	33
Toplam	32	34	

Deney ve kontrol grupları belirlenirken rastgele örnekleme yöntemi ile seçim yapılmıştır. Araştırmada bir deney bir de kontrol grubu yer almıştır.

Konu olarak; İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi programında yer alan “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesi seçilmiştir.

Konu ile ilgili olarak ders programında yer alan kazanımlar şunlardır:

Kazanım No 2: “Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.”

Kazanım No 3: “Osmanlı Devleti’nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı’da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.”

Kazanım No 4: “ Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.”

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi başarı düzeylerini ölçmek amacıyla “Akademik Başarı Testi” (ABT) , Sosyal Bilgiler Dersine karşı tutumlarını ölçmek için “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” (SBTÖ) ön test ve son test olarak verilmiştir.

Bu test ve ölçeklerin geliştirilme süreci şu şekildedir;

3.3.1 Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Kontrol Listesi (ABKL)

Uygulayıcı öğretmen tarafından Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı hedeflerine uygun olarak soru havuzu hazırlanmış, öğrencilerin Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili ön bilgilerini ve uygulamadan sonra elde ettikleri kazanımlarını ölçecek nitelikte bir test kontrol listesi oluşturulmuştur. Hazırlanan bu soru listeleri 3’ü alan uzmanı öğretim üyesi, 1’i yüksek lisans aşamasında olmak üzere 3 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 1 tarih öğretmeni olmak üzere toplam 7 uzmana gösterilmiştir. Dönütlere uygun olarak sorular düzeltilmiş ve 40 sorudan oluşan ön test ve son test uygulama sınavı elde edilmiştir. Elde edilen soruların 25 tanesi çoktan seçmeli, 5 tanesi boşluk doldurma, 5 tanesi doğru – yanlış ve 5 tanesi de eşleştirme sorularından oluşmaktadır.

Araştırmada kontrol listelerini oluşturan soruların belirlenmesinde 0,5 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Daha sonra madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik analizleri yapılan ön test ve son test kontrol listelerinden güvenilirliği düşük olan maddeler tekrar elemeye tabi tutulmuştur.

Tablo 2: Kontrol Listelerini Oluşturan Soruların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sorular	N	Ort.	SS
1	364	0,720	0,450
2	364	0,827	0,379
3	364	0,462	0,743
4	364	0,701	0,459

5	364	0,332	0,472
6	364	0,506	0,501
7	364	0,319	0,467
8	364	0,640	0,481
9	364	0,481	0,500
10	364	0,698	0,460
11	364	0,571	0,496
12	364	0,646	0,479
13	364	0,720	0,450
14	364	0,725	0,447
15	364	0,832	0,374
16	364	0,706	0,456
17	364	0,489	0,501
18	364	0,327	0,470
19	364	0,451	0,498
20	364	0,635	0,482
21	364	0,758	0,429
22	364	0,654	0,476
23	364	0,574	0,495
24	364	0,519	0,500
25	364	0,489	0,501
26	364	0,297	0,457
27	364	0,511	0,501
28	364	0,239	0,427
29	364	0,319	0,467
30	364	0,253	0,435
31	364	0,868	0,339
32	364	0,459	0,499
33	364	0,679	0,468
34	364	0,588	0,493
35	364	0,541	0,499
36	364	0,635	0,482
37	364	0,871	0,336
38	364	0,555	0,498
39	364	0,703	0,457
40	364	0,753	0,432

Tablo 2’de, öğrencilerin kontrol listelerini oluşturan soru puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Soruların aritmetik ortalamalarının ortalaması 0,576, standart sapmaları 0,469 olarak belirlenmiştir.

Aşağıda verilen tabloda soru listesine ait madde analizi işlemleri görülmektedir. Madde analizi; madde istatistiklerinin hesaplanması, teste konulabilecek maddelerin seçilmesi, düzenilerek teste konulabilecek maddelerin belirlenmesi ve bu maddeler üzerinde yapılacak düzeltme işlemlerinin ne kapsamda olacağına ortaya konması, teste dahil edilemeyecek olan maddelerin ayıklanması amacıyla yapılır (Baykul, 2000). Bu araştırmada madde analizi işlemleri olarak; madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik indeksleri ayrı ayrı hesaplanarak, tablolar halinde sunulmuştur.

Madde toplam korelasyonu, soru maddelerinin alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde toplam korelasyonunun pozitif ve yüksek seviyede olması, soruların benzer davranışları örneklediğini gösterir ve testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu ortaya koyar (Büyüköztürk, 2009). Madde ayırt edicilik ise, testten alınan toplam puanlara göre, grubu en yüksek puandan en düşük puana doğru sıralandığında üst ve alt grupların her bir maddeye verdikleri puan ortalamalarının karşılaştırılmasıdır. Testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt grup (27%’lik alt kısım) ile üst grubun (27%’lik üst kısım) madde puan ortalamaları arasındaki fark, bağımsız grup t-Testi ile karşılaştırılmaktadır (Büyüköztürk, 2009).

Tablo 3’de de görüldüğü gibi soru listesinin bütününe ilişkin madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik özellikleri istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle belirlenen soru maddelerinin kalmasına karar verilmiştir.

Tablo 3: Soru Listelerine ait Bütününe İlişkin Madde Analiz İşlemleri

Soru	N	Madde Toplam	P	Madde Kalan	P	Madde Ayırtedicilik	P
1	364	0,374	0,000	0,321	0,000	7,685	0,000
2	364	0,438	0,000	0,397	0,000	7,467	0,000
3	364	0,234	0,000	0,138	0,000	2,902	0,004
4	364	0,384	0,000	0,330	0,000	8,628	0,000
5	364	0,110	0,036	0,048	0,031	2,221	0,028
6	364	0,340	0,000	0,279	0,000	6,419	0,000
7	364	0,213	0,000	0,153	0,000	3,406	0,001
8	364	0,464	0,000	0,411	0,000	11,360	0,000
9	364	0,250	0,000	0,186	0,000	4,645	0,000
10	364	0,404	0,000	0,351	0,000	7,969	0,000
11	364	0,403	0,000	0,346	0,000	7,223	0,000
12	364	0,452	0,000	0,399	0,000	10,902	0,000
13	364	0,511	0,000	0,465	0,000	10,702	0,000
14	364	0,535	0,000	0,490	0,000	13,513	0,000
15	364	0,413	0,000	0,370	0,000	7,467	0,000
16	364	0,423	0,000	0,371	0,000	7,867	0,000
17	364	0,346	0,000	0,286	0,000	5,865	0,000
18	364	0,246	0,000	0,186	0,000	3,963	0,000
19	364	0,401	0,000	0,344	0,000	8,489	0,000
20	364	0,508	0,000	0,458	0,000	11,343	0,000
21	364	0,491	0,000	0,447	0,000	10,339	0,000
22	364	0,464	0,000	0,412	0,000	10,161	0,000
23	364	0,387	0,000	0,330	0,000	8,087	0,000
24	364	0,254	0,000	0,190	0,000	4,830	0,000
25	364	0,384	0,000	0,326	0,000	7,731	0,000
26	364	0,530	0,000	0,484	0,000	11,085	0,000
27	364	0,625	0,000	0,582	0,000	21,523	0,000
28	364	0,506	0,000	0,462	0,000	10,613	0,000
29	364	0,472	0,000	0,422	0,000	9,778	0,000
30	364	0,607	0,000	0,568	0,000	13,759	0,000
31	364	0,402	0,000	0,364	0,000	5,674	0,000
32	364	0,289	0,000	0,227	0,000	4,480	0,000
33	364	0,249	0,000	0,189	0,000	3,507	0,001

34	364	0,439	0,000	0,384	0,000	8,886	0,000
35	364	0,253	0,000	0,189	0,000	4,495	0,000
36	364	0,546	0,000	0,499	0,000	12,781	0,000
37	364	0,487	0,000	0,452	0,000	7,838	0,000
38	364	0,530	0,000	0,480	0,000	12,543	0,000
39	364	0,465	0,000	0,416	0,000	9,773	0,000
40	364	0,468	0,000	0,422	0,000	8,986	0,000

Tablo 4’de, soru listesinin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayıları yer almaktadır. Her bir soru maddesinin varyansına dayalı olarak hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı soru listesinin bütününde 0,865 olarak bulunmuştur. Özdamar (1999)’a göre soru listesinin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $0,85 \leq \alpha \leq 1,00$ aralığında ise soru listesi yüksek derecede güvenilirdir.

Tablo 4: Soru Listesinin Bütününe İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları

	Cronbach Alfa	Spearman-Brown	Guttman	p
Soru Listesi	0,865	0,741	0,738	p<0.05

3.3.2 Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği (SBDTÖ)

Araştırma kapsamında uygulanan gerçek tarihi hikâyelerin öğrencilerin öğrenimine yönelik etkisinin yanı sıra Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacı ile nicel yöntemlerden de yararlanılmıştır.

Öğrencilerin derse yönelik tutumları, derste akademik başarılarının yanı sıra derse ve konuya yönelik ilgileri üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin derse karşı tutumlarının, öğretmenler tarafından bilinmesi, öğretim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği, ön test – son test modeli olarak, uygulama öncesi ve uygulama sonrasında öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere SBDTÖ’nin uygulanması, uygulama başlamadan önce öğrencilerin Sosyal Bilgiler

dersine yönelik var olan tutumlarının belirlenmesini kapsamaktadır. Uygulama sonrasında öğrencilere SBDTÖ'nin uygulanması ise, uygulama sonrasında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının, gerçek tarihi hikâyelerin anlatımı uygulamasından sonra ne seviyede etkili olup olmadığı saptanabilir.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını incelemek amacı ile, 2010 yılında Demir ve Akengin tarafından geliştirilen SBDTÖ kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin 15'i olumsuz, 11'i ise olumludur. Ölçek; "Öğrenme İsteği", "Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma", "Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar" ve "Sosyal Bilgiler Sevgisi" olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin bütününe ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,932'dir. Testin birbirine eşit iki ayrı bölüme ayrılması ile hesaplanan Spearman-Brown iç tutarlılık katsayısı 0,931 ve Guttman iç tutarlılık katsayısı 0,930'dur. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa katsayıları; 1.Boyut için 0,901, 2.Boyut için 0,839, 3.Boyut için 0,762 ve 4.Boyut için ise 0,720'dir. Bu sonuçlara göre Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir (Demir ve Akengin, 2010: 34).

3.3.3 Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından çalışmanın uygulama planı çıkarılmış, konunun yıllık planın öngördüğü sürede yetişmesi için gerekli planlar yapılmıştır. Çalışmanın başlayacağı tarih olarak 25.11.2013, çalışmanın bitimi için ise 21.03.2014 tarihi belirlenmiştir. Çalışma belirlenen tarihte başlamıştır. (Ek 4: Çalışma takvimi)

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde; 25 Kasım – 20 Aralık 2013 tarihleri arasında, 12 ders saati boyunca, her iki gruba da konu yapılandırıcı yaklaşım metoduna uygun olarak verilmiştir.

İkinci bölümde; 10 Ocak 2014 tarihinde kontrol ve deney gruplarına ön test olarak hem konu ile ilgili hazırlanmış olan sınav, hem de Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için SBDTÖ uygulanmıştır.

Üçüncü bölümde; 10 Ocak – 10 Şubat 2014 tarihleri arasında ders dışı etkinlik olarak deney grubu öğrencilerinin Bahaeddin Özkişi'nin "Köse Kadı" ve Yavuz Bahadıroğlu'nun "Yıldırım Bayezid" isimli hikâyeleri okumaları sağlanmıştır.

Dördüncü bölümde; ders dışı etkinlik olarak 10 Şubat – 7 Mart 2014 tarihleri arasında, 12 ders saati boyunca kontrol grubu öğrencilerine konu anlatımı gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda ise, tarihi hikâye ve uygulayıcı tarafından aktarılan anekdotlarla konular desteklenmiştir.

Son bölümde ise; 21 Mart 2014 tarihinde, kontrol ve deney gruplarına son test olarak hem konu ile ilgili hazırlanmış olan sınav hem de Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarındaki değişimi ölçmek için SBDTÖ uygulanmıştır.

3.3.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde istatistikler, ilişkili ve ilişkisiz grup t-testi kullanılmıştır. Analizlerin yapılmasında Bilgisayar ve İstatistik programı kullanılmıştır. Analiz sonuçlarının yorumlanmasında 0.05 manidarlık düzeyi temel alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu kısmında elde edilen bulgular, araştırmanın amaçlarına ve alt problemlere cevap niteliğinde olacak şekilde sıralanmaya çalışılmıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Gruplar	Kız		Erkek		Toplam	
	F	%	f	%	f	%
Kontrol	16	55.2	13	44.8	29	100
Deney	16	53.3	14	46.7	30	100
Toplam	32	54.2	27	45.8	59	100

Tablo 5’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ve yüzdeler dağılımları verilmiştir. Bu verilere göre, kontrol grubunda 29 öğrenci bulunurken, deney grubunda 30 öğrenci bulunmaktadır. Kontrol grubu 16’sı (55.2%) erkek öğrencilerden, 13’ü (44.8%) ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Deney grubu 16’sı (53.3%) erkek öğrencilerden, 14’ü (46.7%) ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin, kontrol ve deney grubu öğrenci sayıları ve cinsiyet dağılımları açısından denk olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin sınavlardan elde ettiği puanların normal dağılım sergileyip sergilemediği kontrol edilmiştir. Bu kapsamda kontrol grubunda ve deney grubunda bulunan öğrencilerin, Kolmogorov-Smirnov ($p>.05$) ve Shapiro-Wilk ($p>.05$) testlerine göre normal dağılım sergilediği görülmüştür. Bu neticeden hareketle, kontrol ve deney grubunda bulunan öğrencilerin ön testleri ile ilgili Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Kontrol ve Deney Grupları Ön Testlerine Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	sd	t	p	
Kontrol	29	0,60	0,13	57	1,41	0,16
Deney	30	0,65	0,18			

Tablo 6’da kontrol ve deney gruplarına ait ön test sınavından elde edilmiş ortalama puanların karşılaştırılması verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin ön test sınavında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>.05$). Bu sonuç, kontrol ve deney gruplarının uygulama öncesi bilgi açısından eş grup olduklarını göstermektedir.

Tablo 7: Kontrol ve Deney Grupları Son Testlerine Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	sd	t	p	
Kontrol	29	0,65	0,12	57	3,41	0,001
Deney	30	0,77	0,14			

Tablo 7 kontrol ve deney gruplarına ait son test sınavlarının ortalama puanlarının karşılaştırılmasından elde edilen verileri içermektedir. Elde edilen bulgulara göre, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin son test sınavı ortalamaları arasında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<.05$).

Tablo 8: Kontrol Grubuna Ait Ön Test – Son Test İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	N	S	Sd	t	p	
Ön Test	29	0,60	0,13	28	5,18	0,000
Son Test	29	0,65	0,12			

Tablo 8’de kontrol grubu öğrencilerine ait ön test – son test ortalama puanları arasındaki ilişki değerleri verilmiştir. Elde edilen verilere göre kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi yapmış oldukları ön test ortalamaları ile uygulama sonrası yapmış oldukları son test ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 9: Deney Grubuna Ait Ön Test – Son Test İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	N	S	Sd	t	P	
Ön Test	30	0,65	0,18	29	6,73	0,000
Son Test	30	0,77	0,14			

Tablo 9’da deney grubu öğrencilerine ait ön test – son test ortalama puanları arasındaki ilişki değerleri verilmiştir. Elde edilen verilere göre deney grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi yapmış oldukları ön test ortalamaları ile uygulama sonrası yapmış oldukları son test ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 10: Cinsiyete Göre Ön Teste İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	t	P	
Erkek	32	0,62	0,14	57	0,40	0,688
Kız	27	0,64	0,17			

Tablo 10 öğrencilerin cinsiyetlerine göre ön testten almış oldukları ortalamalara ait verileri göstermektedir. Elde edilen verilere göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrenciler arasında ön test puan ortalamalarına ilişkin anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>.05$).

Tablo 11: Cinsiyete göre Son Teste İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	t	P	
Erkek	32	0,69	0,15	57	1,51	0,136
Kız	27	0,74	0,13			

Tablo 11 öğrencilerin cinsiyetlerine göre son testten almış oldukları ortalamalara ait verileri göstermektedir. Elde edilen verilere göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrenciler arasında son test puan ortalamalarına ilişkin anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>.05$).

Tablo 12: SBD Tutum Ölçeğine İlişkin, Kontrol ve Deney Grupları Ön Testlerine ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	t	p	
Kontrol	33	3,76	0,61	64	0,14	0,889
Deney	33	3,78	0,58			

Tablo 12 SBD Tutum Ölçeğine ilişkin, kontrol ve deney gruplarının ön test puan ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney grubunda bulunan öğrencilerin, uygulama öncesi SBD karşı tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu sonuca göre uygulama öncesi kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin SBD karşı tutumlarının eş seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 13: SBD Tutum Ölçeğine İlişkin, Kontrol ve Deney Grupları Son Testlerine Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	t	p	
Kontrol	33	3,95	0,63	64	3,29	0,002
Deney	33	4,38	0,43			

Tablo 13 SBD Tutum Ölçeğine ilişkin, kontrol ve deney gruplarının son test puan ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney grubunda bulunan öğrencilerin, uygulama sonrası SBD karşı tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < .05$). Bu sonuca göre uygulama sonrası kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin SBD karşı tutumlarının deney grubunda bulunan öğrencilerin lehine daha çok artış gösterdiği görülmüştür.

Tablo 14: SBD Tutum Ölçeğine İlişkin Kontrol Grubuna ait Ön Test – Son Test İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	N	S	Sd	T	p	
Ön Test	33	3,76	0,61	32	1,391	0,174
Son Test	33	3,95	0,63			

Tablo 14’de SBD Tutum Ölçeğine ilişkin kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test ile son testten almış oldukları puan ortalamalarına ait veriler gösterilmiştir. Elde edilen verilere göre, kontrol grubunda bulunan öğrencilerin SBD karşı uygulama öncesi ve uygulama sonrası tutumlarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p > .05$).

Tablo 15: SBD Tutum Ölçeğine İlişkin Deney Grubuna ait Ön Test – Son Test İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları

Test	N	S	Sd	T	p
Ön Test	33	3,78	0,58	5,901	0,000
Son Test	33	4,38	0,43		

Tablo 15’de SBD Tutum Ölçeğine ilişkin deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test ile son testten almış oldukları puan ortalamalarına ait veriler gösterilmiştir. Elde edilen verilere göre, deney grubunda bulunan öğrencilerin SBD karşı uygulama öncesi ve uygulama sonrası tutumlarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 16: Cinsiyete Göre SBD Tutum Ölçeğine İlişkin Kontrol ve Deney Grupları Ön Test Puan Ortalamalarına ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	t	P
Erkek	35	3,88	0,56	1,64	0,104
Kız	31	3,64	0,61		

Tablo 16, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet türlerine ait uygulama öncesi yapılan ön test puan ortalamalarına ait verileri göstermektedir. Elde edilen verilere göre, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama öncesi aldıkları puan ortalamaları kapsamında SBD karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > .05$).

Tablo 17: Cinsiyete Göre SBD Tutum Ölçeğine İlişkin Kontrol ve Deney Grupları Son Test Puan Ortalamalarına Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	t	P
Erkek	35	4,18	0,61	0,26	0,796
Kız	31	4,15	0,55		

Tablo 17, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet türlerine ait uygulama sonrası yapılan son test puan ortalamalarına ait verileri göstermektedir. Elde edilen verilere göre, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama sonrası aldıkları puan ortalamaları kapsamında SBD karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 18: SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	p
Kontrol	33	3,70	0,71	64	0,563
Deney	33	3,79	0,60		0,576

Tablo 18, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 19: SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	p
Kontrol	33	3,90	0,69	64	2,364
Deney	33	4,27	0,59		0,021

Tablo 19, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin tutumlarının deney grubu lehine anlamlı derecede artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 20: SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P
Kontrol	33	3,60	0,79	64	0,794
Deney	33	3,43	0,93		

Tablo 20, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 21: SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P	
Kontrol	33	3,68	0,88	64	3,000	0,004
Deney	33	4,23	0,59			

Tablo 21, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin tutumlarının deney grubu lehine anlamlı derecede artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 22: SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P	
Kontrol	33	4,06	0,69	64	0,880	0,382
Deney	33	4,19	0,50			

Tablo 22, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p > .05$). Bu

bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 23: SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P	
Kontrol	33	4,24	0,68	64	3,292	0,002
Deney	33	4,69	0,38			

Tablo 23, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin tutumlarının deney grubu lehine anlamlı derecede artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 24: SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P	
Kontrol	33	3,72	0,81	64	0,532	0,596
Deney	33	3,82	0,66			

Tablo 24, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait

verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 25: SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Grup	N	S	Sd	T	P
Kontrol	33	4,11	0,66	2,303	0,025
Deney	33	4,44	0,48		

Tablo 25, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubunda bulunan öğrenciler ile deney grubunda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin tutumlarının deney grubu lehine anlamlı derecede artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 26: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	p
Erkek	35	3,81	0,62	0,917	0,362
Kız	31	3,66	0,70		

Tablo 26, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 27: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	p
Erkek	35	4,11	0,65	64	0,310
Kız	31	4,06	0,69		0,757

Tablo 27, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama sonrası, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ilişkin tutumlarının anlamlı derecede değişmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 28: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	p	
Erkek	35	3,69	0,84	64	1,750	0,085
Kız	31	3,32	0,86			

Tablo 28, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 29: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	P	
Erkek	35	3,94	0,92	64	0,167	0,868
Kız	31	3,97	0,64			

Tablo 29, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız

olan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama sonrası, SBD Tutum Ölçeğinin “SBD Hoşlanma” alt boyutuna ilişkin tutumlarının anlamlı derecede değişmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 30: Cinsiyet Değişkenine göre SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	P
Erkek	35	4,17	0,66	64	0,518
Kız	31	4,07	0,54		

Tablo 30, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 31: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	P
Erkek	35	4,47	0,58	64	0,889
Kız	31	4,45	0,62		

Tablo 31, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenlerden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama sonrası, SBD Tutum Ölçeğinin “Öğretmenlerden Kaynaklanan Tutumlar” alt boyutuna ilişkin tutumlarının anlamlı derecede değişmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 32: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Ön Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	p	
Erkek	35	3,92	0,75	64	1,792	0,078
Kız	31	3,60	0,69			

Tablo 32, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre ön testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama öncesi yapılmış olan ön testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama öncesi, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin tutumlarının birbirine yakın oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 33: Cinsiyet Değişkenine Göre SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” Alt Boyutuna İlişkin Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Son Test Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S	Sd	T	P	
Erkek	35	4,34	0,56	64	1,016	0,313
Kız	31	4,19	0,63			

Tablo 33, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre son testten almış oldukları puanların ortalamalarına ait verileri içermektedir. Elde edilen verilere göre, kontrol ve deney gruplarında bulunan, cinsiyeti erkek olan öğrencilerin ve cinsiyeti kız olan öğrencilerin, uygulama sonrası yapılmış olan son testten almış oldukları puanların ortalaması arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>.05$). Bu bulguya göre, cinsiyeti erkek olan öğrenciler ile cinsiyeti kız olan öğrencilerin uygulama sonrası, SBD Tutum Ölçeğinin “SB Sevgisi” alt boyutuna ilişkin tutumlarının anlamlı derecede değişmediği gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, araştırma neticesinde elde edilen bulgular ile ilgili sonuçlara yer verilmiştir. Aynı zamanda sonuçlar neticesinde araştırma ile ilgili önerilere de yer verilmiştir.

- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen ve öğrencilere uygulanan başarı testi ön test puanlarına göre, gruplar (kontrol - deney) arasında anlamlı bir fark elde edilmemiştir. Bu her iki grubun uygulama öncesi birbirine denk olduğunun kanıtı olarak sunulabilir.
- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen ve öğrencilere uygulanan başarı testi son test puanlarına göre, gruplar (kontrol - deney) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Deney grubu lehine tespit edilen bu anlamlı fark, Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde, hikâyelerin öğretim materyali olarak kullanılmasının faydalı olduğunu gösterebilir.

Bacak (2008), Demir & Akengin (2012), Tindall (1996) ve Edgington (1998) tarafından yapılan çalışmalarda da hikâyelerle desteklenen öğretim programının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçla, yapılan bu çalışmanın literatürle uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan başarı testi puanlarının testlere göre (ön test – son test) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen ve deney grubu öğrencilerine uygulanan başarı testi puanlarının testlere göre (ön test – son test) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.
- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen, kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan başarı testi ön test puanlarının cinsiyete göre (erkek – kız) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Sosyal Bilgiler Dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi ile alakalı geliştirilen, kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan başarı testi son test puanlarının cinsiyete göre (erkek – kız) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’ne ait ön test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu durum, uygulama öncesi her iki grupta bulunan öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarının denk olduğuna kanıt olarak gösterilebilir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’ne ait son test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Deney grubu lehine anlamlı farkın olduğu bu durum, öğretim materyali olarak kullanılan hikâyelerin, öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğine kanıt olarak gösterilebilir.

Bulunan bu sonuç geçmişte yapılan çalışmalar tarafından da desteklenir niteliktedir. Keskin (2008), Demir & Akengin (2012), Tindall (1996), Drake & Drake (1990), Sills-Briegel & Camp (2001) ve Johennessen (2003) gerçekleştirmiş oldukları çalışmalar ile, hikâyelerin Sosyal Bilgiler dersinde yardımcı bir öğretim materyali olarak kullanılmasının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Yapılan bu çalışma da literatür de bulunan bu sonuca paralel olarak, hikâyelerin

öğretim materyali olarak kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin tutumları üzerinde daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

- Kontrol grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait puanların testlere göre (ön test – son test) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu durum, yapılandırmacı yaklaşım ile öğretim gören öğrencilerin derse karşı tutumlarında değişiklik olmadığını göstermektedir.
- Deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait puanların testlere göre (ön test – son test) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu durum, öğretim materyali olarak kullanılan hikâyelerin, Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğine kanıt olarak gösterilebilir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'ne ait ön test puanlarının cinsiyete göre (erkek – kız) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeğine ait son test puanlarının cinsiyete göre (erkek – kız) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ait ön test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin “Öğrenme İsteği” alt boyutuna ait son test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin “Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma” alt boyutuna ait ön test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin "Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma" alt boyutuna ait son test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin "Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar" alt boyutuna ait ön test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin "Öğretmenden Kaynaklanan Tutumlar" alt boyutuna ait son test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin "Sosyal Bilgiler Sevgisi" alt boyutuna ait ön test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nin "Sosyal Bilgiler Sevgisi" alt boyutuna ait son test puanlarının gruplara göre (deney – kontrol) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

- Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları kapsamında, hedef ve kazanımlara yönelik, içerik, dil ve anlatım bakımından analiz edilmiş hikâyeleri ve anekdotları öğrencilere sunması, etkili Sosyal Bilgiler öğretimi için kullanılabilir.
- 7. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen bu çalışma neticesinde, Sosyal Bilgiler dersi tarih konuları kazanımları açısından ders kitaplarında daha fazla konu ile

ilgili tarihi hikâyelerin ve anekdotların sunulması gerek öğrenme gerekse tutum açısından öğrencileri olumlu yönde etkileyecektir.

- Hikâyelerin etkililiği Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki farklı konular üzerinde incelenebilir.
- Hikâyelerin etkililiği, farklı sınıf seviyelerine ait öğrenciler üzerinde incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Z. (2007). Tarih öğretiminde edebî ürünlerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, C. ve Diğerleri. (1987). Eğitim Teknolojisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Yayın No:87.
- Alpöge, G. (2003). Okulöncesi çocuklara kitap okumanın ve masal anlatmanın önemi. M, Sevinç (Der.), Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Argunşah, H. (2002). Tarihi Romanın Yükselişi. Hece [Roman özel sayısı]. (65/66/67) 440-449.
- Ata, B. (2000). Tarih öğretiminde bir araç olarak tarihî romanlar. Türk Yurdu, 153, 158-166.
- Bacak, S. (2008). İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öykü tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin akademik başarı ve yaratıcılıklarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barth, J., ve Demirtaş, A. (1997). İlköğretimde Sosyal Bilgiler öğretimi. Ankara: YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Baymur, F. (1964). Tarih Öğretimi. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Baysal, Z. N. (2005). Sosyal Bilgiler öğretiminde probleme dayalı öğrenme için problem durumları oluşturma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (4), 471-485.
- Bisland, B. M. L. (1999). Lysbet and the fire kittens: A Historical inquiry. Social Studies and Young Learner, 11 (4), 1-4.
- Büyükkaragöz, S. S., ve Çivi, C. (1997). Genel öğretim metodları (7. baskı). İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Cin, M. (2005). Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgilerde kullanılabilir strateji, yöntem ve teknikler. A. Tanrıoğen (Der.), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Ciravoğlu, Ö. (2000). Çocuk edebiyatı (4. baskı). İstanbul: Esin Yayınevi.
- Combs, M., & Beach, J. D. (1994). Stories and storytelling: Personalizing the social studies. The Reading Teacher, 47 (6), 464-471.
- Çeri, B. (2000). Cumhuriyet Romanında Osmanlı Tarihinin Kurgulanışı. Tarih ve Toplum, S. 198: 19-26

- Davis, J. C., & Palmer, J. (1992). A Strategy for using children's literature to extend the social studies curriculum. *Social Studies*, 83 (3), 125-128.
- Demir, S. B. (2011). Sosyal Bilgiler öğretim programına göre tasarlanmış hikâyelerin etkililiği. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, S. B., & Akengin, H. (2010). Sosyal Bilgiler dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-international journal of educational research*, 1 (1), 26-40.
- Demir, S. B., & Akengin, H. (2012). *Hikâyelerle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar. Ankara: Anı yayıncılık.
- Dilek, D., ve Soğucaklı-Yapıcı, G. (2003). Öykülerle tarih öğretimi yaklaşımı. I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi.
- Downey, M. T., & Levstik, L. S. (1992). *Teaching and learning history*. New York: Macmillan Publishing Company,
- Drake, J. J., & Drake, F. D. (1990). Using children's literature to teach about the american revolution. *Social Studies and the Young Learner*, 3 (2), 6-8.
- Dull, L. J., & Garderen, D. V. (2005). Bringing the story back into history: teaching social studies to children with learning disabilities. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 49 (3), 27-31.
- Edgington, W. D. (1998). The use of children's literature in middle school social studies: What research does and does not show. *Clearing House*, 72 (2), 121-25.
- Erdoğan, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkek, G. (2008). Mevlana'nın mesnevisinden ilköğretim okulları için seçilen öykülerin eğitsel yönünün incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Evren, Z. (2008). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki edebî metinlerin çocuk edebiyatı ölçülerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fredericks, A. D. (2007). *Much more social studies through children's literature: a collaborative approach*. USA: Libraries Unlimited.

- Gardner, W., Demirtaş, A., ve Doğanay, A. (1997), Sosyal bilimler öğretimi. Ankara: YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.
- Gilding, S. L. (1997). The effects of narrative literature on off-task behaviors during kindergarten social studies instruction. (ERIC Document Reproduction Service No. ED415523)
- Gülüm, K., ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler dersinde göç konusunun işlenişinde halk türkülerinin kullanılması (Örnek bir çalışma). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,7 (26), 112-127.
- Gürel, P. (2006). Öğretici hikâyeler yoluyla düşünce ve duyu eğitimi tanımlar ve yöntemler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hesapçioğlu, M. (1998). Öğretim ilke ve yöntemleri eğitim programları ve öğretim. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Hızlı, G. (2006). İlköğretim 8. sınıf Türkçe kitaplarında metinlerin çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Howard, J. B. (1999). Using a social studies theme to conceptualize a problem. The Social Studies, 90 (4), 171-176.
- İnal-Yüksel, S. (2006). İlköğretim vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öyküleri kullanmanın duyuşsal özelliklerin kazandırılmasına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Johannessen, L. R. (2003). Making history come alive with the nonfiction literature of the Vietnam War. The Clearing House, 76 (3), 171-178.
- Jordan, J. (1992). Effects of a literature-based approach to history on sixth graders' achievement and attitudes. (ERIC Document Reproduction Service No. ED351251)
- Kalaycı, N. (2001). Sosyal bilgilerde problem çözme ve uygulamalar. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14 (2), 537-544.
- Kavcar, C. (1999). Edebiyat ve eğitim (3. baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Keskin, S. (2008). Romanlarla tarih eğitimi ve öğretimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köstüklü, N. (2006). Sosyal bilimler ve tarih öğretimi. Konya: Sebat Matbaacılık.
- Krey, D. M. (1998). Children's literature in social studies: teaching to the standards. NCSS bulletin 95. (ERIC Document Reproduction Service No. ED429022)

- Küçükahmet, L. (1998). Öğretim ilke ve yöntemleri. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Larkin, J. M., & Sleeter, C. E. (1995). Developing multicultural teacher education curricula. SUNY Press.
- Laughlin, M., & Kardaleff, P. P. (1991). Literature-based social studies: children's books & activities to enrich the K-5 curriculum. Oryx Press.
- Lebsack, E. A. C. (2002). How nine and ten years old construct historical time by reading children's literature. Unpublished Phd Thesis, The University of New Mexico, New Mexico, USA.
- Levstik, L. S., & Barton, K. C. (2005). Doing history: investigating with children in elementary and middle schools (3th editon). Routledge Publication.
- Levstik, L. S., & Pappas, C. (1992). New directions for studying historical understanding. *Theory and Research in Social Education*, 20 (4). 369-385.
- Mayring, P. (2000). Nitel sosyal araştırmaya giriş. (A. Gümüş ve M. S. Durgun, Çev.). Adana: Baki Kitabevi.
- McCall A. L. (2010). Teaching powerful social studies ideas through literature Circles. *The Social Studies*, 101 (4), 152-159.
- McGowan, T., & Guzzetti, B. (2004). Edebiyat temelli Sosyal Bilgiler öğretimi, (A.,Doğanay, Çev.). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11 (11), 35-44.
- McGowan, T. M., & others. (1996). With reason and rhetoric: Building the case for the literature-social studies connection. *Social Education*, 60 (4), 203-207.
- McGowan, T., & Sutton, A. (1988). Exploring a persistent association: Trade boks and social studies teaching. *Journal of Social Studies Research*, 12 (1), 8-16.
- MEB. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı. (Eğitim Amacıyla Hazırlanan Taslak Baskı.) Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- NCSS (1999). Linking literature with life. Bulletin 99, Washington DC: National Council for the Social Studies.
- Oğuzkan, F. (1987). Yerli ve yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayii.
- Otluoğlu, R. (2001). İlköğretim okulu 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretimimde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazandırmaya etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Önder, A. (1999). Yaşayarak öğrenme için eğitici drama. İstanbul: Yeni Çizgi Yayınları.

- Özler, A. (2006). İlköğretim 3., 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye ve masalların eğitimsel işlevleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, T. (2003). İlköğretim tarih konularının öğretiminde yaratıcı düşüncenin harekete geçirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, C. - Dilek, D. (2002). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilimler Öğretimi, Ankara: Pegem A Yay.
- Öztürk, C., Otluoğlu, R. (2003). Sosyal Bilimler Öğretiminde Edebî Ürünler ve Yazılı Materyaller. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Palamut, İ. (2008). Hikâye okumanın ilköğretim öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Porter, P.H. (Ed.). (1995). A story well told: Children's literature and the social studies. Teacher's Resources. Social Studies and the Young Learner, 8 (2), 23-25.
- Rıza, E. T. (1995). Çocuk hikâyelerinin eğitim teknolojisi. Yaşadıkça Eğitim, 141.
- Sağlamer, E. (1980). İlkokulda Sosyal Bilimler Öğretimi, Ankara: Tekışık Matbaası
- Savage, M. K., & Savage, T. V. (1993). Children's literature in middle school studies. The Social Studies, 84 (1), 32-36.
- Sever, S. (1998). "Demokratik Kültür Edinimi Sürecinde Dil ve Edebiyat Öğretimi", Yaşadıkça Eğitim, Sayı 56, s: 4-5.
- Sills-Briegel, T., & Camp, D. (2001). Using literature to explore social issues. Clearing House, 74 (5), 280-284
- Smith, J. L., & Johnson, H. A. (1995). Dreaming of America: Weaving literature into middle-school social studies. The Social Studies, 86 (2), 60-68.
- Sönmez, V. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2006). İlköğretim Sosyal Bilimler dersinde tarihsel hikâyeye yönelik öğrenci görüşleri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26 (1), 187-202.
- Tan, Ş., ve Erdoğan, A. (2004). Öğretimi planlama ve değerlendirme (6. baskı). Ankara: PegemA Yayınları.
- Taşpınar, M. (2005). Kuramdan uygulamaya öğretim yöntemleri. Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- Tekgöz, M. (2005). İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilimler dersinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarıları ve kalıcılığına etkisi.

- Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tindall, L. C. (1996). A comparison of teaching social studies using a traditional textbook approach versus using a literature based approach. (ERIC Document Reproduction Service No. ED401198)
- Top, M. (2009). İlköğretim 8.sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımının öğrenciye başarısı ve tutumuna etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TTKB. (2004) ilköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5.sınıflar) Öğretim Programı, Ankara. <http://ttkb.meb.gov.tr> kaynağındaki Sosyal Bilgiler_4_5_15082005.rar.
- Tunnell, M. O., & Ammon, R. (1996). The story of ourselves: Fostering multiple historical perspectives. *Social Education*, 60 (4), 212-215.
- Yılmaz A., Yiğit E. Özlem. (2009) İlköğretim Öğrencilerinin Değerlere Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesinde Öykülerden Yararlanma: Misafirperverlik Değeri, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 30 (30), 242.
- Yüksel, İnal, S. (2006) İlköğretim Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Öyküleri Kullanmanın Duyuşsal Özelliklerin Kazandırılmasına Etkisi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-I SOSYAL BİLGİLER TUTUM ÖLÇEĞİ

Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1-Sosyal Bilgiler dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum.					
2-Sosyal Bilgiler dersinden nefret ediyorum.*					
3-Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir derse girmeyi tercih ederim.*					
4-Mecbur olmasam Sosyal Bilgiler dersine girmem.*					
5-Keşke her ders Sosyal Bilgiler olsa...					
6-Bence Sosyal Bilgiler dersine ayrılan sürenin azaltılması gerekir.*					
7-Ah Ah keşke Soysa Bilgiler olmasa...*					
8-Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
9-Sosyal Bilgiler dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor.					
10 Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
11-Sosyal Bilgiler dersini ipte çekiyorum.					
12-Sosyal Bilgiler sevdiğim dersler arasındadır.					
13-Mümkün olsa boş derslerimde Sosyal Bilgiler dersine girmek isterim.					
14-Tarihi hikâyeleri dinlemek bana zevk verir.					
15-Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitapları okurum.					
16-Sosyal Bilgiler öğretmenimiz beni Soysal Bilgiler dersinden soğuttu.*					
17-Sosyal Bilgiler öğretmeni yüzünden Soysal Bilgiler kelimesini bile duymak istemiyorum.*					
18-Sosyal Bilgiler öğretmeninden nefret ediyorum.*					
19-Sosyal Bilgiler dersinde asla başarılı olamam.*					
20-Sosyal Bilgiler öğretmenim bana Sosyal Bilgiler dersini sevdirdi.					

21- Sosyal Bilgiler dersine çalışmam gerektiği zaman kendimi yorgun hissediyorum.*					
22-Hata yapmaktan korktuğum için Sosyal Bilgiler dersinde konuşmam.*					
23-Sosyal Bilgiler dersine asla iyi bir not alamam.*					
24-Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı, okulu daha çok severdim.*					
25-Sosyal Bilgiler dersi zaman kaybıdır.*					
26-Sosyal Bilgiler dersinde canım çok sıkılıyor.*					
* Olumsuz Tutum Cümleleri ifade etmektedir					

EK-II KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli arkadaşım; bu çalışma, ‘‘Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarını Gerçekleştirmede Kullanımı’’ isimli Yüksek Lisans çalışması için hazırlanmıştır. Başarı testinin ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinin, bu çalışmaya katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu amacın gerçekleştirilmesinde sizin görüşlerinizin önemi büyüktür. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi
Yücel ÖZKAN

1. Adınız, Soyadınız:

.....

2. Sınıfınız:

.....

3. Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

EK-III SOSYAL BİLGİLER DERSİ “TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK” ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

Değerli Öğretmen Arkadaşım, Sevgili Öğrenciler

Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda sürdürdüğüm “**Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarını Gerçekleştirmede Kullanımı**” konulu Yüksek Lisans Tez çalışması bünyesinde ön kontrol testi ve soruların istatistiksel güvenilirlik ölçümü amacıyla kullanılacaktır.

Çalışmamda verdiğiniz destek nedeniyle hepinize teşekkür ediyor ve çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Yücel ÖZKAN

İletişim Bilgileri

Ümraniye Zehra Ülker Ortaokulu

GSM: 0 505 740 63 33

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Mail: yozkan5434@hotmail.com

Öğrenci Kodu:

Puan:.....

Not:.....

2013-2014 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ
“TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK” ÜNİTESİ
“Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu” ve “Osmanlı Devleti'nde Fetih Hareketleri” Konuları
Değerlendirme Soruları

A -ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR (25 x 3 = 75 puan)
(Çoktan seçmeli soruların cevaplarını testin sonundaki cevap anahtarına kodlayınız.)

1. “Ey oğul! Beysin... Bundan sonra öfke bize, uysallık sana... Gücenklik bize, katlanmak sana...” diyerek Osman Bey’ e vasiyet eden ve ona kızını veren değerli Osmanlı alimi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Yunus Emre B) Şeyh Edebali
C) Mevlana D) Samsa Çavuş

2. Bizler Yarıhsar’da yaşayan Rumlarız. Bizans hükümdarının atadığı tekfurlar bize çok kötü davranıyorlar. Çok fazla vergi alıyorlar. Vergisini ödemeyenleri hapse atıyorlar. Buralara Osman Bey’in hakim olmasını istiyoruz.

Yukarıdaki konuşma dikkate alındığında Bizans sınırları içerisinde yaşayan Hristiyanların Osmanlı yönetimini istemelerinin temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı’nın deniz ticaretinde ilerlemiş olması.
B) Osmanlı’nın askeri gücünden çekimliliği.
C) İpek ve baharat yollarının kontrolünün Osmanlı’nın elinde olması.
D) Osmanlı’nın hoşgörülü ve adil tutumu.

3. Osmanlı Beyliği’nin başlangıçta genişleme siyasetini üzerinde yoğunlaştırması sebebiyle onları, Türklerin gaza geleneğinin (İslam dini ve Anadolu’yu korumak için savaşmayı amaç edinme) yeni temsilcisi durumuna getirmişti. Böylece diğer beyliklerdeki Türkmen savaşçılar için Osmanlı Beyliği, çekim merkezi haline gelmişti.

Yukarıdaki boşluk aşağıdakilerden hangisi ile doldurulmalıdır?

- A) Balkan Devletleri B) Anadolu Türkmen Beylikleri
C) Bizans İmparatorluğu D) Trabzon Rum İmparatorluğu

4. Ben Osmanlı ordusunda görevli bir askerim. Maaş almıyız. Çiftçilerden gelen gelire ihtiyaçlarımızı karşılıyoruz. Savaş zamanı orduya katılır, savaş olmadığına bulduğumuz köyün güvenliğini sağlarız.

Yukarıdaki askerin anlatımına göre bu asker aşağıdaki Osmanlı askeri sınıflarından hangisine mensuptur?

- A) Yeniçeriler B) Tımarlı Sipahiler
C) Akıncılar D) Acemi Oğlanlar

5.

Ben divan üyesiyim. Büyük davalara bakar, kadı ve müderrislerin atamalarını yaparım. İslam hukukunu çok iyi bilirim. Şimdilerde benim yaptığım işleri iki ayrı bakana vermişler. Bu bakanlıkları aşağıdaki seçenekler arasında bulabilecek misin?

- A) Adalet Bakanı – İçişleri Bakanı
B) Millî Eğitim Bakanı – Dışişleri Bakanı
C) Adalet Bakanı – Millî Eğitim Bakanı
D) Maliye Bakanı – Sağlık Bakanı

6. Orhan Bey döneminde;

- * İlk divan teşkilatı kuruldu.
- * İlk düzenli ordu kuruldu.
- * İznik’te ilk medrese açıldı.
- * Şehirlerin yönetiminde kadılar ve şubuşalar görevlendirilmeye başlandı.

Yukarıdaki bilgilere göre Orhan Bey dönemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bursa alınmak istenmiştir.
B) Topraklar Bizans yönünde genişletilmiştir.
C) Devlet örgütü oluşturulmaya çalışılmıştır.
D) Anadolu Türk birliği sağlanmıştır

7.

Bizler Orta Asya’dan göç ederek Anadolu topraklarına geldik. Osmanlı Devleti sınırlarına ulaşıp oradan Rum iline (Rumeli’ye) geçeceğiz.

Osmanlı Devleti’nin Orta Asya’dan gelen Türkmenleri Balkanlara yerleştirmesinin (işkan politikası uygulamasının) nedenleri arasında hangisi yoktur?

- A) Anadolu’da Türk siyasal birliğini sağlamak
B) Balkanlarda kalıcı bir Osmanlı yönetimini kurmak
C) Göçebelerin yerleşik yaşama geçmelerini sağlamak
D) Balkan topraklarının Türkleşmesini sağlamak

8. Türkiye Selçukluları ve Osmanlılar döneminde firmalarda ekmekek yapımıda kullanılan bir çok araç-gereç ve yöntem günümüzde de özellikle Anadolu’da makinelerin girmediği küçük işletme ve evlerde hala kullanılmaktadır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Mesleklerde herhangi bir ilerleme olmamıştır.
B) Türkler ekmekek yapımıda en iyi seviyeye ulaşmışlardır.
C) Temel besin maddesi olan ekmekek her dönemde önemli olmuştur.
D) Kültürel öğeler günümüzde de devam ettirilmektedir.

9.

Sınırlarımız büyüdü, ordumuzu da büyültmeliyiz. Savaşlarda esir düşen, savaş sırasında ailesini kaybeden Hristiyan çocuk ve gençlerden yeni bir askeri birlik kurmalıyız. Bu esir çocukları önce Türk ailelerinin yanına verip yetiştirip sonra yeniçeri ocaklarına almamız.

I. Murat'ın Hristiyan çocuk ve gençleri, önce Türk ailelerinin yanına vermesinin temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkçeyi ve Türk adetlerini öğretmek
- B) Askeri bilgileri, savaş tekniklerini öğretmek
- C) Okuma yazma öğretmek
- D) Türk tarihini öğretmek

10. Akıncılar, sınırlarda görev yapan atlı askeri birliklerdi. Akıncılar; düşman ülkelerine akın yapmak, keşif hizmetinde bulunmak, ordunun güvenli ilerlemesini sağlamak gibi önemli görevler üstlenmişlerdir.

Yukarıdaki bilgi notundan hareketle akıncı kuvvetlerin kurulmasında aşağıdaki seçeneklerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Ticareti geliştirmek.
- B) Ordunun güvenliğini sağlamak.
- C) Sosyal dayanışmayı kuvvetlendirmek.
- D) Bizans halkının endişelerini gidermeye çalışmıştır.

11. Anadolu'da kurulan Türk devletleri halkın ihtiyaçları için çeşitli kurumlar oluşturmuşlardır.

- I. Medrese -----Eğitim Kurumu
- II. Darüşşifa -----Hastane
- III. İmarethane ---Fakirlerin ihtiyaçlarını karşılandığı yer.
- IV. Kervansaray -Askerlerin konakladığı yer.

Yukarıdaki kurum - işlev eşleşmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

12. Fatih'in İstanbul'un fethi için yaptığı hazırlıklardan hangisi "Bizans'a deniz yoluyla gelebilecek yardımları önleme" amaçlıdır?

- A) Trakya'da Vize ve Silivri kalelerinin alınması
- B) Aşırta güllerle atabilecek havan toplarının hazırlanması.
- C) İstanbul Boğazı'nda Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nın yapılması.
- D) Yürüyen tekerlekli kulelerin yapılması

13. I. II. Mehmet'in Fatih üyvanını alması.
II. Karadeniz ile Akdeniz arasındaki ticaret yollarının denetiminin Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi.
III. Osmanlıların İslam dünyasındaki saygınlığının artması.

İstanbul'un Fethi'nin yukarıdaki sonuçlarından hangisi ya da hangileri ekonomi ile ilgilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
- C) II ve III D) I ve III

14. "Ben Sultan Mehmet. Hepinize söylüyorum ki, bu andan itibaren ne özgürlüklerimiz, ne de hayatlarımız hakkında benden korkmayınız. Kimsenin malı yağma edilmeyecektir. Kimseye zulüm yapılmayacaktır. Hiç kimse dini inanışlarından ötürü cezalandırılmayacaktır"

Fatih'in İstanbul'u aldıktan sonra halka yaptığı konuşma dikkate alındığında aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Fatih Bizans halkını İslam'a davet etmiştir
- B) Can ve mallarının güvencesini vermiştir.
- C) Dini inançlarına hoşgörü gösterilmiştir.
- D) Bizans halkının endişelerini gidermeye çalışmıştır.

15. Fatih; Amasra, Sinop, Trabzon ve Kırm'ı almakla aşağıdaki denizlerin hangisinde Türk hâkimiyetini sağlamaya çalışmıştır?

- A) Akdeniz B) Ege C) Marmara D) Karadeniz

16.

- I. Baharat Yolu'nun denetiminin Osmanlıların eline geçmesi.
- II. Venediklilerin Kıbrıs için Osmanlılara vergi ödemeye başlaması.
- III. Halifeliğin Osmanlılara geçmesi.

Mısır Seferi'nin yukarıdaki sonuçlarından hangilerinin Osmanlı Devleti'ne ekonomik kazanç sağladığı söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III
- C) Yalnız II D) I, II ve III

17. Halifelik hangi padişah döneminde Osmanlı Devleti'ne geçmiştir?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) Yavuz Sultan Selim
- C) Kanuni Sultan Süleyman D) Yıldırım Bayezid

18. * Doğu Akdeniz'deki Osmanlı hâkimiyeti pekişti.
* Haçlılar tepki göstererek İnebahtı'da Osmanlı

Donanması ile savaşlar. Sonuçta Osmanlı Donanması yenilgiye uğradı.

Sonuçları verilen fetih aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kıbrıs B) Girit C) Rodos D) Kırm

19. I. Trabzon'un Fethi ----- Fatih Sultan Mehmet
II. Mısır'ın Fethi----- Yavuz Sultan Selim
III. Macaristan'ın Fethi-----Kanuni Sultan Süleyman

Yukarıdaki eşleştirmelerden hangisi veya hangileri doğrudur?

- A) I, II ve III B) II ve III
- C) I ve III D) I, II ve III

20. "Osmanlı padişahı Kanuni'nin daveti üzerine İstanbul'a geldim. Kanuni Sultan Süleyman, beni Kaptan-ı Deryalığa getirdi. 1538 yılında Preveze yakınlarında benim kuvvetimden yaklaşık beş kat çoklukta olan Andrea Dorya komutasındaki Haçlı Donanması'nı yendim."

Yukarıda hakkında bilgi veren ünlü Türk denizcisi kimdir?

- A) Çaka Bey B) Uluç Ali Paşa
- C) Barbaros Hayrettin Paşa D) Piri Reis

21. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Fransa ile yapılan Antlaşma'ya göre;

- * Fransız tüccarlar Osmanlı limanlarını rahatça kullanabileceklerdi.
- * Osmanlı topraklarındaki Fransızlar arasındaki davalara Fransız hakimleri bakacaktı.
- * Fransız tüccarlardan, diğer yabancı tüccarlara göre daha az vergi alınacaktı.

Yukarıdaki bilgilere göre antlaşmanın aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgili olduğu söylenemez?

- A) Ekonomi B) Eğitim C) Ticaret D) Hukuk

22. 16. yüzyılın en büyük coğrafya bilgini olarak kabul edilmektedir. Büyük eseri "Kitab-ı Bahriye" yüzlerce haritayla zenginleştirilmiştir. Ceylan derisine çizdiği Amerika haritasının sırrı hala çözülememiştir.

Yukarıda hakkında bilgi verilen büyük Türk coğrafya bilgini kimdir?

- A) Barbaros Hayrettin Paşa B) Piri Reis
C) Sokollu Mehmet Paşa D) Oruç Reis

23.

- I. Denizci neslin azalması.
- II. Donanmaya verilen önemin azalması.
- III. Osmanlı Devleti'nin gemi teknolojisinde Avrupa'daki gelişmeleri takip etmemesi.

Osmanlı Devleti 17. Yüzyılda her alanda olduğu gibi denizlerde de gerilemeye başladı. Yukarıdaki nedenlerden hangisi veya hangileri bu gerilemenin nedenleri arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

24.

İnebahtı Deniz Savaşı Osmanlı Donanması'nın büyük çoğunluğunun yok olmasına neden olmuştur. Ancak beş ay gibi kısa bir sürede donanma Türk tersanelerinde, Türk işçileri ve malzemeleriyle eskisinden de güçlü olarak tekrar inşa edilmiştir.

Bu durum Osmanlı Devleti ile ilgili seçeneklerdeki yargılardan hangisini doğrudan desteklemektedir?

- A) Ticaret yollarını denetim altına aldığı
B) Anadolu Türk siyasi birliğini sağladığını
C) Ünlü denizciler yetiştirdiğini
D) Denizcilik alanında çok ileri olduğunu

25. Osmanlı Devleti 16. yüzyılda Preveze'de büyük bir Haçlı Donanması'nı mağlup etmiş, Kıbrıs Adası bir yıl gibi kısa bir sürede fethetmiştir. 17. yüzyıla gelindiğinde ise Girit Adası 25 yıllık bir kuşatmanın ardından ancak alınabilmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Haçlı Donanması'nın 16. yüzyılda daha başarılı olmasıyla.
B) Osmanlı Devleti'nin 16. yüzyılda Akdeniz egemenliğini kaybetmesiyle.
C) Osmanlı Donanması'nın 17. yüzyılda eski gücünde olmamasıyla.
D) Türk Donanması'nın gün geçtikçe güç kazanmasıyla.

Adı Soyadı:				
Okulu:				
Sınıfı:				
Numara:				
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D
21	A	B	C	D
22	A	B	C	D
23	A	B	C	D
24	A	B	C	D
25	A	B	C	D
DOĞRU:				
YANLIŞ:				
PUAN:				

B-BOŞLUK DOLDURMA SORULARI

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz. (5 x 2 = 10 puan)

- a) Osmanlı Devleti, ... yılında ..... tarafından kurulmuştur.
b) Kapı kulu askerleri padişaha bağlı devletten sürekli maaş alan askerlerdir. Bunların en önemli kolu ..... dir.
c) İstanbul ve Kırım'ın fethi ile çok önemli bir ticaret yolu olan ..... Yolu Osmanlıların eline geçmiştir.
d) İstanbul'un Fethi'nin sonuçlarından biri de Avrupa'da ..... sisteminin yıkılmasına zemin hazırlamasıdır.

C- DOĞRU – YANLIŞ SORULARI

Aşağıda verilen bilgilerden hangilerinin DOĞRU ya da YANLIŞ olduğunu bulup çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. (5 x 1 = 5 puan)

	DOĞRU	YANLIŞ
İstanbul'un fethi ile Ortaçağ kapanmış, Yeniçağ başlamıştır.		
Kırım'ın alınması ile Akdeniz bir Türk gölü haline gelmiştir.		
Mevlana ve Yunus Emre gibi büyük düşünce ve fikir adamları Anadolu Selçuklu Devleti zamanında yaşamıştır.		
İlk düzenli Osmanlı ordusu Yıldırım Bayezid zamanında kurulmuştur.		
Türklerin denizcilikle ilk tanışmaları Sokollu Mehmet Paşa sayesinde olmuştur.		

D- EŞLEŞTİRME SORULARI

Aşağıda Osmanlı devlet adamları ve görevleri verilmiştir. Devlet adamları ve görevlerini doğru bir şekilde eşleştiriniz. (5 x 2 = 10 puan)

- (1) Kaptan-ı Derya (2) Nişancı (3) Kazasker (4) Sadrazam (5) Defterdar
- Divandan çıkan fermanlara padişahın tuğrası çeker. [.....]
  - Deniz kuvvetleri komutanıdır. [.....]
  - Kadı ve müderrislerin atama ve tayin işleri ile büyük davalara bakar. [.....]
  - Padişahın mutlak vekili ve padişahın sonra en yetkili kişidir. [.....]
  - Devletin tüm maliye işlerine bakar, yıllık gelir ve giderleri hesaplar. [.....]

Not: Süre 50 dakikadır.

Başarılar Dilerim.

Yücel ÖZKAN
Umraniye Zehra Ulker Ortaokulu
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK-IV MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİN TALEBİ VE ONAYI

 İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/605/2329943 05/09/2013
Konu: Anket (Yücel ÖZKAN)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Marmara Üniversitesinin 20.06.2013 tarih ve 1300108500 sayılı yazısı
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2012 tarihli ve 3616 sayılı ve 2012/13 No'lu Genelgesi.
c) Milli Eğitim Komisyonunun 02.09.2013 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yücel ÖZKAN'nın "**Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarının Tarihi Hikayelerle Eşleştirilmesi ve Örnek Uygulamaları**" konulu tezine dair, anket çalışmasını, ekli listede bulunan okullarda; çoktan seçmeli sorular, sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğini uygulama isteği hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Marmara Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yücel ÖZKAN'nın söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, Eğitim ve Öğretimi aksatmaması koşuluyla, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarımızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
05/09/2013
Günay ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 850e-f827-39bc-932e-1db0 kodu ile yapılabilir.

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok, Bab-ı Ali Cad. No:13 Çarşoğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 239

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/605/2439253
Konu: Anket (Yücel ÖZKAN)

12/09/2013

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsüne)

İlgi :a) 20.06.2013 gün ve 1300108500 sayılı yazınız.

b) İst. Valilik Makamının 05.09.2013 tarihli ve 2329943 sayılı onayı.

Üniversiteniz İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yücel ÖZKAN'nın "**Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konuları Kazanımlarının Tarihi Hikayelerle Eşleştirilmesi ve Örnek Uygulamaları**" konulu tezine ilişkin anket çalışması istemi hakkında ilgi (a) yazınız ilgi (b) Valiliğimiz Onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun araştırmacı anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

Ek-1 Valilik Onayı.
2 Anket Soruları.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1ef1-8039-3e06-a188-a736 kodu ile yapılabilir.

NOT: Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.
STRATEJİ GELİŞTİRME BÖLÜMÜ E-Posta: sgb34@meb.gov.tr,
ADRES: İl Millî Eğitim Müdürlüğü D Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Çağaloğlu
Telefon: Snt.212 455 04 00 Dahili: 239

EK-V ÇALIŞMA TAKVİMİ

ÇALIŞMA TÜRÜ	TARİH	ÇALIŞMA YERİ
Ders Konularının İşlenmesi	25 Kasım – 20 Aralık 2013 (12 ders saati)	İstanbul ili Anadolu yakasındaki bir ortaokul
Ön Testin Uygulanması	10 Ocak 2014	İstanbul ili Anadolu yakasındaki dört ortaokul
Hikâye Kitaplarının Okunması (Ders Dışı Etkinlik)	10 Ocak – 10 Şubat 2014	İstanbul ili Anadolu yakasındaki bir ortaokul
Ders Konularının Tekrar İşlenmesi (Ders Dışı Etkinlik)	10 Şubat – 7 Mart 2014 (12 ders saati)	İstanbul ili Anadolu yakasındaki bir ortaokul
Son Testin Uygulanması	21 Mart 2014	İstanbul ili Anadolu yakasındaki bir ortaokul

EK-VI ANEKTOD ÖRNEKLERİ

FATİH AYAĞA KALKARDI YA AKŞEMSEDDİN

Fatih, İstanbul'un zaptında manevi bakımdan rol oynayan Akşemseddin'i çok severdi. Sık sık ziyaretine gider, sohbet ederdi. Fatih'in gelişinde Hoca bazen ayağa kalkar, bazen de kalkmazdı. Fakat Hoca Fatih'i ziyarete geldiğinde devamlı ayakta karşılardı. Sadrazam Mahmut Paşa'nın bu hal dikkatini çekmişti. Bir gün yine aynı hal vaki olunca Paşa Fatih'e sebebini sordu. Fatih:

“ Bunu ben de bilmiyorum. Huzuruma gelirken yerimde oturamıyor, kalkıyorum. Onunla konuşurken elim titreyip dilim dolaşiyor. Halbuki diğer şeyhler benim huzuruma gelirken onların dili dolaşır, eli titrer, bu hal belki pek fazla hürmet ettiğimdendir.” demiştir.

Fatih'e gelişinde bazen niye ayağa kalkmadığı Akşemseddin'e sorulduğunda ise O şöyle cevap vermiştir:

“ Cihan Padişahı yanımıza geldiğinde ayağa kalkmamanın ne kadar sıkıntı verdiğini tahmin edemezsiniz. Ama ben ona bu hareketimle yanlış yaptığı taktirde kendisini ikaz edecek bir hocasının olduğunu hatırlatıyorum.”

İLİM TAHSİLİ ZORDUR

Emir Sultan Buhari, Sultan Yıldırım Bayezid'in kızı Hundi Hatun ile evlenmek istediği zaman Sadrazam Çandarlı Ali Paşa'ya müracaat ederek aracılığını istemişti. Sadrazam:

“ Sen fakir bir dervişsin. Haddinizi neden bilmezsiniz. Sultan senin neyine, diyerek alimi terslemiştir. Hadiseyi Yıldırım Bayezid işitince Sadrazamı huzuruna çağırarak:

“ Lala, Şarkın en büyük alimine ziyade ayıp etmişsiniz. Lala biz de asaletle ehemmiyet veririz. Ancak ilmin de, alimin de bir asaleti ve itibarı olsa gerek. Eğer bu zat vaktiyle medreseye değil de askerliğe intisab etmiş olsa idi bugünkü zekası ile yükselecek, biz de ona vezirlik verecektik. Kaldı ki askerlik tahsili kolay, ilim tahsili zordur. Askerlikte muvakkatlık, ilimde daimilik vardır. Bu sebeple biz kerimemizi daimi ilim sahibi,

Şarkın tanınmış alimini damat edinmeyi münasip buluruz demiş ve kızını Emir Sultan Buhari'ye vermiştir.

HÜKMÜMÜZÜ AYAKLA VERMEYİZ

Sultan III. Selim Han devrinde doğruluğu ile tanınmış bir alimi, kadı tayin etmek istemişler. Kadının ayakkabıları pek eski ve yamalı imiş. Kendisini sevmeyenlerden birinin:

- Böyle ayağına giyecek ayakkabısı olmayan adam kadı yapılır mı?

Diye itiraz ettiğini haber alan kadı, ona şu cevabı göndermiş:

- Kendisine söyleyin, biz hükümlerimizi ayağımızla değil, kafamızla veririz.

OSMANLININ ÖLÜSÜNDEN BU KADAR KORKARSAK...

Karamanoğlu Mehmet Bey babasının intikamını almak için Bursa'yı muhasara etmişti. Bu sırada Rumeli'nde ölen Musa Çelebi'nin naaşı Bursa'ya getiriliyordu. Mehmed Çelebi'nin Bursa'ya yardıma geldiğini zanneden Karamanoğlu hemen Kütahya'ya doğru çekilmeye başladı. Yolda Bursa'ya gelenin Mehmed Çelebi değil, Musa Çelebi'nin naaşı olduğu anlaşılınca ordudaki komutanlardan birisi:

“ Aman Hünkarım, Osmanoğullarının ölüsünden bu kadar korkup kaçıyoruz. Ya dirisi gelse idi halimiz nice olurdu” demişti.

BRE DOĞAN, BRE DOĞAN

Yıldırım Bayezid 1395'te İstanbul'u ilk kez kuşatmıştı. Bizans Hükümdarı'nın yardım istemesi papanın teşviki ile Avrupa'dan kalabalık bir haçlı ordusu gelip, Niğbolu'yu muhasara etti. Kale kumandanı Doğan Bey, Yıldırım'a haberci gönderir, ondan yardım isterken bir taraftan da kaleyi tahkim etmiş, eksiklerini tamamlamış, kalede müdafaaya hazırlanmıştı. Kendisine teslim olmayı teklif eden düşmana:

‘‘Siz bizi hala anlayamamışsınız. Bize adıyla sanıyla Türk derler. Türkler ölümden korkup kale teslim etmezler. Kaleye cesetlerimizi çığneyerek girebileceksiniz.’’ demiş teslim olmayı reddetmişti.

Yıldırım Bayezid, Doğan Bey’den gelen ulaktan haberi alınca hemen muhasarayı kaldırdı. Ordunun önüne düşüp Niğbolu’ya doğru yürüdü. Balkan Dağları’nı geçtikten sonra Sadrazam’a:

‘‘ Bre Çandarlızade sen orduyu hümayunumla arkadan geledur. Ben birkaç sadık adamımla önden gidip hem bir keşif yapayım, hem de Doğan Bey’le görüşeyim.’’ diyerek yirmi kadar sadık silahşör ile yola çıktı. Zifiri bir gece karanlığından istifade ederek düşman safları arasından geçerek kale duvarlarının dibine geldiler. Yıldırım kişneyerek şaha kalkan yağız atının üzengileri üstünde ayağa kalktı. Ellerini ağzının iki yanına dayadıktan sonra:

-Doğan!... Bre Doğan!...

Diye bağırdı. Kulede dolaşan nöbetçiler, bu sesi, kulak kesilip heyecanla dinlediler. Bir müddet sonra Yıldırım’ın düşmanlara korku salan sesi tekrar işitildi:

-Doğan!... Bre Doğan!... Kulede koşuşmalar oldu. Gecenin bir yarısından sonra Doğan Bey’i çağıran kimdi acaba? Nöbetçiler koşup durumu Doğan Bey’e haber verdiler.

Doğan Bey koşarak kalenin burcuna geldi. Fakat karanlıkta kimseleri göremeyince aşağıya doğru seslendi:

-Hey ... Kimdir o!... Bu defa aşağıdan aynı ses:

- Bre Doğan!... Bre Doğan!... Geldin mi*

Doğan Bey çok şaşırmişti. Hünkar bizzat kendisi gelmişti. Hemen kendini toplayıp:

-Geldim Hünkarım. Gelmeyecek misiniz? Kapıyı açtırayım.

-Hayır gelmeyeceğim. Vakit yok. Biz at sırtında doğduk, at sırtında öleceğiz. Bir ihtiyacımız var mı?’’

-Allah’ın ve sizin sayenizde yoktur.

-Dinle Doğan. İki gün sonra ben düşmana dışarıdan saldıracağım. Sen de içeriden çıkıp düşmanın kalbine saldıracaksın.

-Ferman sizden yapmak bizdendir Hünkarım.

Haberi bizzat Yıldırım Bayezid az sonra tekrar düşman saflarının arasından geçerek ordugaha dönmüştür.

TÜRKLER MÜDAAFASIZ KİMSELERE EL SÜRMEZ

Sırbistan'a girerek Dalmaçya sahillerinde at koşturan İskender Bey ile Ali Bey kumandasındaki akıncılarımız bir aralık Sırbistan Kralı Matyaş'ın İtalya'dan dönmekte olan karısı Beatris'e rastladılar. Kraliçenin muhafızları bizim akıncıları görünce çil yavrusu gibi dağıldılar. Kraliçe müdaafasız kaldı. Korkusundan iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Akıncılar onu ortalarına alıp İskender Bey'e getirdiler. İskender Bey huzuruna getirilen Kraliçe'ye:

“ Haşmetlü Kraliçe ağlamayınız. Müteessir olmayınız. Biz Türkler müdaafasız kimselere, hele kadınlara el sürmeyiz. Sizi kendi askerlerimin himayesinde sarayınıza göndereceğim.” Diye teselli ettikten sonra, Ali Bey'e hitaben; “ Baka Ali Bey Karındaşım, yiğitlerimize haber ulaştırın. Bir şahbaz yiğit ve birkaç sipahi ile kraliçeyi sarayına iletinler” demiştir.

BİR TRABZON İÇİN

Fatih Erzincan üzerine yürüyünce Akkoyunlu Hükümdarı, annesini hediyelerle padişahı karşılamaya yolladı. Padişah onları ihtimamla karşılayarak aynı zamanda halası olan kadına “ Ana” diye hitap etti. Onların vasıtaları ile Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan ile silahlı çarpışma yapmadı. Bulgar Dağı yolu ile Trabzon'a yöneldi. Dağ yüksek ve yolları çetindi. Sultan Mehmed de yaya gidiyordu. Uzun Hasan'ın annesi:

-Oğlum sen ki İstanbul'un fatihisin. Kuş tüyü yataklarda sarayda yatmak varken bir Trabzon için kendini bu kadar yormaya değer mi?

-Ana İslam kılıcı benim elimdedir. Davamız sadece Trabzon değildir. Eğer bu meşakatlara katlanmayacak olursam gazi ünvanına müstehak olamam. Yarın Allah'ın huzuruna çıktığım zaman mahcup olurum. Dedi. Dağı böylece geçti ve şehri aldı...

SOKULLU’NUN ŞEHİTLİK DUASI

Sultan III. Murad’ın Sadrazamı Sokollu Mehmet Paşa, her sabah erkenden kalkar, abdest alır, namaz kılar ve ibadet yapardı. Sonra Haznedar Hasan Ağa’yı çağırır, ona Osmanlı tarihini okutur ve dinlerdi. Yine bir sabah namazından sonra Hasan Ağa ‘’ Sultanım hangi bahsi okuyalım?’’ deyince;

-Sultan Murad’ ın Kosova şehadeti bahsini oku. Dedi.

Hasan Ağa muharebenin bütün ayrıntılarını okudu. Miloş Kabiloviç’in Sultan Murad’ı hançerle vurup şehit ettiği yer okunurken, Sokollu ağlamaya başladı ve ellerini semaya kaldırarak:

-Bana da böyle bir şahadet nasip et Ya Rab, diye dua etti. Sultan Murad’ın ruhuna fatiha okudu.

Ertesi gün, her zaman kendisinden yardım isteyen Boşnak bir divane tarafından Sultan Murad gibi hançerlenerek şehid edildi.

‘’İstanbul’daki Türklerin, namuslu ve dürüst alışverişlerine hayran oldum. Hemen hemen her gün Bedesten’e gidiyordum. Bizdeki alıcı ve satıcıların birbirlerini aldatmaya kalkışmalarına burada hiç rastlamadım. Satıcı, malına bir fiyat söylüyor. Alıcı ise bu fiyattan aşağı bir fiyat veriyor. Verilen üçüncü fiyatta ya anlaşılıyorlar, yahut da alıcı çekip gidiyor.

Kazanç hırsı, Müslümanların günde beş vakit namaz kılmalarına mani olmuyor. Ezan okununca herkes camiye koşuyor. Esnaf dükkanlarını kapatmayıp biraz sonra geri döneceklerini belirtmek için kapılarının önüne birer bez çekiyorlar. Bu sonsuz itimat, hizmete göre değer kazanıyor. İstanbul’da hırsızlık vakalarına çok az rastlanırmış.’’

Edward Raczynski (1814 te İstanbul ve Çanakkale’ye Seyahat, s. 27, 28)

“...Biraz da kaldığımız misafirhanelerden bahsedeyim. Türkler buralara kervansaray diyorlar. Bunlar uzunca bir binadan ibarettir... Kervansaraylarda kapalı özel odalar olmadığından özel bir yaşantıya imkan yoktur. Bazen, kervansaraylara nazaran daha geniş ve büyük olan, yatak odaları ayrılmış bulunan Türk hanlarında kaldım. Bu hanlar zengin veya fakir, Hristiyan yahut Yahudi olsun, herkese açıktır. Hanlarda misafirlere yemek vermek adettir. Yemek zamanı gelince bir hizmetçi elinde kocaman bir tepsi ve ve üstünde bir tabak etli bulgur pilavı olduğu halde ortaya çıkar...

Ogier Ghiselin De Busbeck (Türkiye’yi Böyle Gördüm, s. 65)